

Početna stranica>Vaša prava>Pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Ako ste žrtva radnje koja je štetna za okoliš ili tek oprezan građanin koji ga želi zaštititi, korisno je znati koja su vaša prava kada se obraćate sudu ili ulažete žalbu jednom od nadležnih tijela, osobito ako ste u inozemstvu. Pri korištenju tih prava možete zatražiti pomoć od nadležnih tijela i organizacija koji vam mogu pomoći praktičnim informacijama. U nekim slučajevima može biti teško znati kako postupiti i kome se obratiti. Ovim informativnim listićem pružen vam je niz korisnih informacija za svaku zemlju Europske unije.

Cilj informativnih listića o pristupu pravnoj zaštiti u pitanjima okoliša je pružanje lako dostupnih pravila o pokretanju postupka za reviziju pred neovisnim sudom ili upravnim tijelom.

Ako naiđete, primjerice, na radnju koja je štetna za okoliš ili vam jednostavno tijekom postupka odlučivanja nisu stavljena na raspolaganje postupovna jamstva (poput pristupa informacijama o okolišu, procjene utjecaja na okoliš ili sudjelovanja javnosti), to možete osporiti pred sudom ili drugim neovisnim pravim tijelom. U takvim je slučajevima korisno poznavati posebna pravila svake države članice o pravima građanina i njihovih skupina u postupku za reviziju.

Prvo, kako bi mogli osporiti upravne aktove, odluke i čak propuste, važno je poznavati pravila kojima se omogućava pristup sudovima, ponekad nazvana „locus standi” ili „stajalište”.

Nadalje, ako ste uspješno uložili žalbu pred sudom, važno je znati da građanini i njihove skupine imaju pravo na određena jamstva koja obuhvaćaju *uvjete za pristup* kada postoji pravo na osporavanje. To znači da se žalbeni postupak mora zaključiti u razumnom roku bez nepotrebnih odgoda i da stranke u postupku ne mogu podmirivati iznimno skupe postupke.

Također je korisno znati da u području okoliša nevladine organizacije koje djeluju u području zaštite okoliša imaju povlašteni status u postupcima za reviziju kao nadzorna tijela te kao posrednici za zaštitu okoliša koji ne može zaštititi samog sebe, s obzirom da „okoliš nema glasa”.

Prilikom utvrđivanja najboljeg pristupa u poduzimanju daljnjih mjera u vezi radnje koja je stvarno ili potencijalno štetna okolišu te koja utječe na, primjerice, zaštićeno područje ili zdravlje građanina, važno je znati da su u određenim slučajevima građaninima koji mogu uložiti žalbu na raspolaganju specijalizirana tijela poput tužitelja ili ombudsmana.

Uz pomoć sljedećih informativnih listića provest ćemo vas kroz najvažnije faze postupaka u pitanjima okoliša u svakoj državi članici te objasniti vaša prava i osnovna pravila kojih se morate pridržavati kako biste ih ostvarili. Ove informacije nisu zamjena za pravno savjetovanje već smjernice.

Za detaljne informacije koje se odnose na određenu zemlju odaberite odgovarajuću zastavu.

Posljednji put ažurirano: 17/11/2021

Stranicu održava Europska komisija. Informacije na ovoj stranici ne odražavaju nužno službeno stajalište Europske komisije. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest koja se odnosi na propise za autorska prava za europske stranice.

Pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša - Belgija

Više informacija o pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša za pojedine države dostupno je na sljedećim poveznicama:

[1. Pristup pravosuđu na razini države članice](#)

[2. Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš](#)

[3. Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša](#)

Posljednji put ažurirano: 07/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu na razini države članice

Posljednji put ažurirano: 07/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

Posljednji put ažurirano: 07/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Posljednji put ažurirano: 07/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša - Bugarska

Više informacija o pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša za pojedine države dostupno je na sljedećim poveznicama:

[1. Pristup pravosuđu na razini države članice](#)

[2. Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš](#)

[3. Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša](#)

Posljednji put ažurirano: 08/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu na razini države članice

Posljednji put ažurirano: 08/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

Posljednji put ažurirano: 08/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Posljednji put ažurirano: 08/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša - Češka

Više informacija o pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša za pojedine države dostupno je na sljedećim poveznicama:

[1. Pristup pravosuđu na razini države članice](#)

[2. Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš](#)

[3. Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša](#)

Posljednji put ažurirano: 08/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu na razini države članice

Posljednji put ažurirano: 08/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite. Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

Posljednji put ažurirano: 08/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite. Sljedeći jezici već su prevedeni.

Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Posljednji put ažurirano: 08/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša - Danska

Više informacija o pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša za pojedine države dostupno je na sljedećim poveznicama:

[1. Pristup pravosuđu na razini države članice](#)

[2. Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš](#)

Posljednji put ažurirano: 08/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite. Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu na razini države članice

Posljednji put ažurirano: 08/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite. Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

Posljednji put ažurirano: 08/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša - Njemačka

Više informacija o pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša za pojedine države dostupno je na sljedećim poveznicama:

[1. Pristup pravosuđu na razini države članice](#)

[2. Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš](#)

[3. Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša](#)

Posljednji put ažurirano: 08/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite. Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu na razini države članice

Posljednji put ažurirano: 08/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristupu pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

Posljednji put ažurirano: 08/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Posljednji put ažurirano: 08/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša - Estonija

Više informacija o pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša za pojedine države dostupno je na sljedećim poveznicama:

[1. Pristup pravosuđu na razini države članice](#)

[2. Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš](#)

[3. Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša](#)

Posljednji put ažurirano: 08/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristupu pravosuđu na razini države članice

Posljednji put ažurirano: 08/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristupu pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

Posljednji put ažurirano: 08/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Posljednji put ažurirano: 08/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša - Irska

Više informacija o pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša za pojedine države dostupno je na sljedećim poveznicama:

[1. Pristup pravosuđu na razini države članice](#)

[2. Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš](#)

[3. Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša](#)

Posljednji put ažurirano: 08/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Pristup pravosuđu na razini države članice

Posljednji put ažurirano: 08/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

Posljednji put ažurirano: 08/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Posljednji put ažurirano: 08/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša - Grčka

Više informacija o pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša za pojedine države dostupno je na sljedećim poveznicama:

[1. Pristup pravosuđu na razini države članice](#)

[2. Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš](#)

[3. Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša](#)

Posljednji put ažurirano: 08/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu na razini države članice

Posljednji put ažurirano: 08/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

Posljednji put ažurirano: 08/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Posljednji put ažurirano: 08/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša - Španjolska

Više informacija o pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša za pojedine države dostupno je na sljedećim poveznicama:

[1. Pristup pravosuđu na razini države članice](#)

[2. Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš](#)

[3. Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša](#)

Posljednji put ažurirano: 08/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu na razini države članice

Posljednji put ažurirano: 08/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

Posljednji put ažurirano: 08/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Posljednji put ažurirano: 08/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša - Francuska

Više informacija o pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša za pojedine države dostupno je na sljedećim poveznicama:

[1. Pristup pravosuđu na razini države članice](#)

[2. Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš](#)

[3. Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša](#)

Posljednji put ažurirano: 11/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu na razini države članice

Posljednji put ažurirano: 11/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

Posljednji put ažurirano: 11/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Posljednji put ažurirano: 11/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša - Hrvatska

Više informacija o pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša za pojedine države dostupno je na sljedećim poveznicama:

[1. Pristup pravosuđu na razini države članice](#)

[2. Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš](#)

[3. Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša](#)

Posljednji put ažurirano: 26/07/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Pristup pravosuđu na razini države članice

1.1. Pravni poredak - izvori okolišnog prava

Ustav Republike Hrvatske propisuje da je vlast u Hrvatskoj organizirana prema načelu podjele ovlasti (trodioba vlasti), tako da zakonodavnu vlast provodi Hrvatski sabor, izvršnu vlast Vlada Republike Hrvatske, a sudbenu vlast sudovi Republike Hrvatske. Kao nositelji sudbene vlasti, sudovi sude u skladu s Ustavom, zakonima i propisima te međunarodnim ugovorima koje je Hrvatska potpisala i ratificirala, kao i drugim važećim izvorima zakona^[1].

Zajedno sa zakonodavnom, izvršnom i sudbenom vlasti, Ustav je uspostavio i Ustavni sud Republike Hrvatske (Ustavni sud) kao neku vrstu „četvrtice grane vlasti“ ili „međuvlast“. Stvarni položaj Ustavnog suda vidi se u ovlastima koje mu daje Ustav, tj. u pravnim utjecajima ustavnosudskih odluka koje izravno djeluju na područjima zakonodavne, izvršne i sudbene vlasti^[2].

Hrvatski sabor ima zakonodavnu vlast u Hrvatskoj što znači da on donosi sve zakone.

Vlada, kao čelnik izvršne vlasti glavni je pokretač donošenja zakona koje usvaja Hrvatski sabor (u daljnjem tekstu: Sabor) kao zakonodavac. Prema Ustavu Republike Hrvatske, svaki saborski zastupnik, parlamentarne stranke, radna tijela Sabora i Vlada imaju pravo predlagati zakone. Također, Vlada donosi posebne zakonodavne akte što su uredbе, odluke, zaključci i rješenja.

Uz navedeno, svako Ministarstvo donosi pravilnike za područje svoje odgovornosti i prema različitim zakonima.

1) Opće uvodne napomene o sustavu zaštite okoliša i postupovnim pravima osoba (fizičke i pravne osobe, nevladine organizacije (NVO)) u nacionalnom pravnom poretku

U Hrvatskoj su tijela državne uprave ministarstva i državne upravne organizacije. Ministarstva i državne upravne organizacije središnja su tijela državne uprave. Državne upravne organizacije osnovane su za obavljanje poslova državne uprave koji zahtijevaju izuzetnu autonomiju ili koriste posebne uvjete i metode rada ili provedbu pravno obvezujućih akata Europske unije.

Poslovi državne uprave definirane posebnim aktom mogu se prenijeti na tijela jedinica lokalne i regionalne samouprave ili druge pravne osobe koje na temelju zakona imaju javne ovlasti. Poslovi državne uprave uključuju neposrednu provedbu akata, donošenje propisa za njihovu provedbu, provođenje upravnog nadzora i drugi upravni i stručni poslovi^[3].

Trenutno u Hrvatskoj postoji 16 ministarstava i 12 organizacija državne uprave. [Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja](#) glavno je tijelo državne uprave odgovorno za provedbu okolišnih propisa. Djelokrug Ministarstva, pored ostalih, obuhvaća poslove vezane uz zaštitu i očuvanje okoliša i prirode u skladu s politikom održivog razvoja Republike Hrvatske, poslove koji se odnose na upravljanje vodama te administrativne i druge djelatnosti u području energetike. Do srpnja 2020. postojalo je zasebno Ministarstvo zaštite okoliša i energetike.

Osim prethodno spomenutih institucija postavljenih na nacionalnoj razini, svaka vlast na regionalnoj razini - županija - ima svoju vlastitu odgovornost prema okolišu, uključujući odgovornosti za upravljanje vodama i prirodom. Postoji 20 županija i Grad Zagreb i svaka od njih ima ili odvojene odjele za okoliš (uključujući prirodu i vode) ili ti sektori čine dijelove drugih odjela, na primjer prostornog planiranja ili slično. Na temelju istog principa gradovi, pa čak i neke općine, tj. uprava na lokalnoj razini, imaju svoje odjele za okoliš, a oni su odgovorni i za upravljanje vodama i prirodom. Svaka županija, grad i općina u određenoj mjeri samostalno odlučuju o tome kako organizirati određene odjele koji se bave okolišem stoga se nazivi odjela i njihove odgovornosti razlikuju. Međutim, niže razine uprave odgovorne su svim razina koje su iznad njih u hijerarhiji administrativne vlasti. Primjerice, određeni projekt predviđen lokalnim (općinskim) prostornim planom mora biti u skladu s prostornim planovima grada, županije, itd. Pravilo je također da je lokalna vlast odgovorna za izdavanje dozvola za projekt, izgradnju na njihovom mjestu, a isto vrijedi i za županiju te njezino područje. Međutim, ako je projekt od nacionalnog interesa, tada dozvole izdaje središnje tijelo (ministarstvo). Također, uprava na svakoj razini mora slijediti posebna pravila za različite vrste projekata utvrđenih posebnim propisima, kao što je, na primjer, propisi vezani za PUO (procjena utjecaja na okoliš).

Nadležnost bilo koje razine ovih upravnih tijela propisana je sektorskim propisima. Općenito, Ustavom su zajamčene određene nadležnosti regionalne i lokalne razine vlasti. Lokalnoj vlasti povjereni su poslovi koji se odnose na planiranje i upravljanje prostorom, prostorno i urbano planiranje, komunalne usluge, zaštitu okoliša i promociju čistog okoliša, da nabrojimo najvažnije u kontekstu ove analize. Vlasti na regionalnoj razini povjereni su poslovi koji se odnose na prostorno i urbano planiranje (od regionalnog značaja) te promet i prometnu infrastrukturu, između ostalih nadležnosti. Ove opće ustavne nadležnosti detaljnije su opisane u sektorskim propisima, dijeleći ih između regionalne / lokalne i državne uprave, imajući na umu načelo blizine. Načelo blizine uzima u obzir da pružanje upravnih usluga najbolje pružaju ona tijela koja su najbliža građanima, uzimajući u obzir učinkovitost njihovog pružanja. Kako bismo to prikazali, poslužit ćemo se primjerom u kojem elementi postupka procjene utjecaja na okoliš (PUO) spadaju u nadležnost različitih razina vlasti na temelju odredbi propisa o procjeni utjecaja na okoliš. Vrste projekata za koje je potreban postupak ocjene o potrebi procjene utjecaja na okoliš

(scoping) nalaze se u Prilogu II. i Prilogu III. Uredbe o procjeni utjecaja na okoliš. Projekti navedeni u Prilogu II., primjerice turističke zone izvan naselja od 15 ha ili veće, spadaju u nadležnost Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja. Projekti navedeni u Prilogu III, npr. turistički tematski parkovi od 5 ha ili veći, spadaju u nadležnost regionalne vlasti za zaštitu okoliša. Logika je da se veći i složeniji projekti procjenjuju na višoj razini vlasti s pretpostavkom da te razine vlasti imaju veće kapacitete za obradu tih zahtjeva.

Pravo na pristup pravosuđu u slučajevima zaštite okoliša predviđeno je Zakonom o zaštiti okoliša kao najvažnijim i općim propisom o zaštiti okoliša u Hrvatskoj. Općeniti pristup je da Zakon o zaštiti okoliša priznaje pravni interes osobama koje pripadaju u zainteresiranu javnost. Povreda prava preduvjet je za pristup pravosuđu protiv odluka donesenih u postupcima uređenim Zakonom o zaštiti okoliša. Također, Zakon o zaštiti okoliša utvrđuje da organizacija civilnog društva koja promiče zaštitu okoliša ima dovoljan (vjerojatan) pravni interes u postupcima reguliranim Zakonom koji predviđa sudjelovanje zainteresirane javnosti ako su ispunjeni posebni zahtjevi (kasnije opisani).

2) Glavne odredbe nacionalnog ustava koje se odnose na pravo okoliša i pristup pravosuđu (ako je primjenjivo), uključujući postupovna prava

U Hrvatskoj je zaštita okoliša u kategoriji najviših vrijednosti ustavnog poretka. Članak 3. Ustava definira „očuvanje prirode i okoliša“ kao najvišu vrednotu ustavnog poretka Republike Hrvatske i kao temelj za tumačenje Ustava. Prema članku 50. Ustava, „poduzetnička sloboda i vlasnička prava mogu se izuzetno ograničiti zakonom radi zaštite interesa i sigurnosti Republike Hrvatske, prirode, ljudskog okoliša i zdravlja ljudi“. Također, odgovornost države za zaštitu okoliša strogo je regulirana, kao što članak 70. Ustava kaže: „država osigurava uvjete za zdrav okoliš“. U principu, pojedinci bi se mogli izravno osloniti na to pravilo u određenim slučajevima. Isti članak također propisuje: „svatko je dužan u okviru svojih ovlasti i djelatnosti osobitu skrb posvećivati zaštiti zdravlja ljudi, prirode i ljudskog okoliša“. Također, pravo na pristup informacijama koje imaju javne vlasti zajamčeno je člankom 30. stavkom 4. Ustava koji je važan za slučajevne zaštite okoliša.

Ustav također u članku 19. stavku 2. propisuje da se "zajamčuje sudska kontrola zakonitosti pojedinačnih akata upravnih vlasti i tijela s javnim ovlastima".

Također, Ustav u članku 29. stavku 1. propisuje da „svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kaznjivog djela“.

Ne postoje posebne odredbe koje se odnose samo na pravni položaj u pitanjima zaštite okoliša, ali postoje odredbe koje se odnose na jednakost svih hrvatskih i stranih građana pred sudovima (i drugim državnim ili drugim tijelima s javnim ovlastima), da su sudske rasprave i presude javne i pod kojim se uvjetima javnost može isključiti.

Hrvatski Ustavni sud odgovoran je za zaštitu ustavnosti.

3) Zakoni, kodeksi, uredbe itd. – glavne odredbe o zaštiti okoliša i pristupu pravosuđu, nacionalni kodeksi i zakoni

Zakon o zaštiti okoliša (NN 80/13, 153/13, 78/15, 12/18, 118/18) temeljni je propis ne samo za hrvatsku okolišnu politiku već i za hrvatsku politiku održivog razvoja; definira osnovne pojmove vezane uz održivi razvoj kao i državne institucije, njihove ovlasti i obveze u izradi relevantnih dokumenata koji se odnose na prirodne resurse. Ovaj Zakon također sadrži odredbe o novčanim kaznama za svakoga tko krši pravila, obveze ili dužnosti predviđene Zakonom, a također, kao što je gore spomenuto, sadrži pravila o pristupu pravosuđu u pitanjima zaštite okoliša.

Postoji i veliki broj drugih različitih zakona, uredbi i pravilnika koji reguliraju ostala potpodručja okoliša (zrak, klima, more itd.), različiti postupci zaštite okoliša (PUO, SPUO, okolišna dozvola, itd.) i različite prijetnje okolišu (otpad, kemikalije itd.), ali ne sadrže posebna pravila o pristupu pravosuđu u pitanjima zaštite okoliša.

4) Primjeri nacionalne sudske prakse i uloga Vrhovnog suda u predmetima povezanim sa zaštitom okoliša

Prva 3 nacionalna primjera sudske prakse u slučajevima zaštite okoliša odabrana su kao primjeri dobre prakse, a posljednji je primjer odabran kao zanimljiv i specifičan primjer loše prakse.

Visoki upravni sud (Usz - 1787 / 2016-2) prihvatio je žalbu podnesenu od strane 3 žalitelja, a odnosila se na odluku Ministarstva zaštite okoliša i prirode u vezi s ne provođenjem postupka PUO za sustav zaštite od poplava, već samo provedbom postupka ocjene tujećaja na ekološku mrežu suprotno važećoj prethodnoj odluci Ministarstva da je potrebna PUO.

Upravni sud u Splitu (UsI-1680/13) prihvatio je tužbe Grada Kaštela, udruge Sunce i Splitsko-dalmatinske županije protiv okolišne dozvole koju je Ministarstvo zaštite okoliša i prirode izdalo tvrtki CEMEX d.o.o. Dozvola je poništena jer se temeljila na nepotpunoj studiji o procjeni utjecaja na okoliš, odnosno nije bio dovoljan opseg područja koje se ocjenjivalo studijom, nedostajala je procjene kumulativnog utjecaja, itd.

Upravni sud u Rijeci (UsI-589/2015) prihvatio je tužbe 6 tužitelja protiv okolišne koju je Ministarstvo zaštite okoliša i prirode izdalo 2014. godine za županijski centar za gospodarenje otpadom. Odluka je donesena 2019. godine, dakle 5 godina nakon izdavanja dozvole, na temelju činjenice da je odluka o PUO bila iz 2003. godine, nedostajali su potrebni dokumenti, itd.

Zelena akcija / Friends of the Earth Croatia pokrenula je spor pred Upravnim sudom u Rijeci protiv Odluke Ministarstva zaštite okoliša i energetike o prihvaćanju procjene utjecaja na okoliš za plutajući LNG temel na otoku Krku. Glavni argumenti u slučaju (podneseni u lipnju 2018.) bili su da projekt nije bio u prostornim planovima (županije ni općine), nije bilo alternativne lokacije ili tehničkog postupka, u studiji procjene utjecaja na okoliš korišteni su vrlo stari podaci te su provedene odvojene procjene utjecaja na okoliš za plutajući i kopneni dio istog projekta, itd.

Presuda Upravnog suda donesena je nakon drugog ročišta koje je održano u veljači 2019. godine, a tužbe Zelene akcije i Zelene Istre, Općine Omišalj i Primorsko-goranske županije su odbačene. Također je važno napomenuti da je tijekom sudske postupka Hrvatski sabor usvojio Zakon o LNG-u postavljajući ovaj projekt kao jedan od visokih prioriteta za Hrvatsku. ZA / FoE Croatia izjavila je na Upravnom sudu da se to može smatrati velikim pritiskom na Sud što je sudac odbio. Također, presuda je objavljena samo 15 minuta nakon drugog ročišta, a sud je odbio sve predložene dokaze, poput saslušanja vještaka, što nije uobičajeno u drugim upravnim predmetima.

Svi su se tužitelji žalili Visokom upravnom sudu, ali ishod nije bio pozitivan, a presuda je donesena u vrlo brzom postupku, što je velika novost u takvim slučajevima. Ujedno vjerujemo i da pokazuje kako je bilo pritiska od strane Sabora, a posebno ministra okoliša i energije koji su se javno zalagali za projekt. Izvanredni pravni lijek - zahtjev za izvanredno preispitivanje zakonitosti jedini je način na koj Vrhovni sud, nakon Visokog upravnog suda, može sudjelovati u upravnom sporu. Ovaj pravni lijek može podnijeti samo Državni odvjetnik po službenoj dužnosti, *ex officio* ili na inicijativu stranke. Stoga je u velikoj većini slučajeva Visoki upravni sud konačna instanca upravnog spora.

5) Mogu li se stranke u upravnom postupku izravno pozivati na međunarodne sporazume o okolišu ili samo na nacionalno zakonodavstvo i preneseno zakonodavstvo Unije?

Hrvatski Ustav propisuje da su svi međunarodni ugovori (uključujući i sporazume o zaštiti okoliša), koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom i objavljeni i koji su na snazi, dio unutarnjeg pravnog poretka Hrvatske te pravno iznad hrvatskih propisa. Međutim, u hrvatskoj praksi u slučajevima zaštite okoliša sudovi se bez detaljne procjene oslanjaju samo na nacionalno zakonodavstvo za koje se pretpostavlja da je u skladu sa zakonodavstvom EU-a, kao i međunarodnim okolišnim sporazumima.

1.2. Nadležnost sudova

1) Stupnjevi nadležnosti u sudstvu

Sudbenu vlast u Republici Hrvatskoj vrše redovni i specijalizirani sudovi te Vrhovni sud Republike Hrvatske.

Redovni sudovi su općinski koji su prvostupanjski sudovi (67) i županijski (15) koji su drugostupanjski. Njihova je nadležnost utvrđena *rationae materiae* - općinski sudovi rješavaju jednostavnije predmete kao prvostupanjski sudovi, a županijski djeluju kao žalbeni sudovi. U slučajevima u kojima su županijski sudovi prvostupanjski, ulogu žalbenog suda vrši Vrhovni sud. Redovni sudovi obuhvaćaju građansku i kaznenu granu pravosuđa, kao i prekršajnu granu u prvom stupnju.

Specijalizirani sudovi su trgovački sudovi (7), upravni sudovi (4), Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (1), Visoki upravni sud Republike Hrvatske (1) i Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske (1), koji su drugostupanjski sudovi. Dakle, specijalizirani sudovi osnovani su kao dvostupanjski sudovi gdje viši sudovi koji djeluju kao drugostupanjski (žalbeni) sudovi.

Prvostupanjski prekršajni sudovi (61) integrirani su u općinske sudove od 1. siječnja 2020.

Općinski i prekršajni sudovi osnivaju se za područje jedne ili više općina, jednog ili više gradova ili dijelova urbanog područja, a županijski, trgovački i upravni sudovi za teritorij jedne ili više županija.

Na području Republike Hrvatske djeluju Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Visoki upravni sud Republike Hrvatske, Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske i Vrhovni sud Republike Hrvatske. Propisano je osnivanje Visokog kaznenog suda, ali je odgođeno do donošenja odluke Ustavnog suda o ustavnosti određenih zakonskih izmjena.

Vrhovni sud Republike Hrvatske najviši je sud u Hrvatskoj.

2) Pravila o nadležnosti – kako se utvrđuje koji je sud nadležan kad postoji sukob nadležnosti različitih nacionalnih sudova (u različitim državama članicama)?

Pitanje nadležnosti ovisi o pravnoj stvari koja je u pitanju, jer se o tome može odlučiti na temelju mjesta tužitelja.

Kada je riječ o okolišnim slučajevima, najvažnije je naglasiti da se o nadležnosti pojedinih upravnih sudova (u Hrvatskoj postoje 4 upravna sa sjedištima u 4 najveća hrvatska grada - Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku) odlučuje na temelju geografskog područja na koje će specifična okolišna administrativna odluka imati utjecaj. Ako se postupak pokreće protiv županije (područne jedinice) pod koju potpada upravno tijelo, predmet bi trebalo predati sudu koji se nalazi u toj područnoj jedinici. Ukoliko bi predmet mogao spadati pod nadležnost više sudova, o nadležnosti odlučuje sud koji je svima njima nadređen (a to pravilo se odnosi i na sve ostale sudove). U upravnim slučajevima, to je Visoki upravni sud.

3) Posebnosti povezane s pravilima sudova u području zaštite okoliša (posebni sudovi za pitanja zaštite okoliša), sudjelovanje sudaca laika, stručnih sudaca itd.

Ne postoji specijalizirani okolišni sud niti suci koji bi bili stručnjaci za okolišne slučajeve. O većini okolišnih slučajeva odlučuju upravni sudovi i ne postoje pravila o tome koji će sudac biti zadužen za koji slučaj. U hrvatskoj praksi, razni su suci sudili u okolišnim predmetima. U osnovi, predmet može doći u ruke bilo kojeg suca koji sudi na tom određenom sudu.

4) Razina kontrole sudaca u slučaju upravnih žalbi, pojam službene dužnosti itd. Koja su ograničenja? Pravila o postupanju suda po službenoj dužnosti.

Upravni sud slobodno prosuđuje dokaze i utvrđuje činjenice. On uzima u obzir činjenice utvrđene u postupku u kojem je osporavana odluka donesena, a stranke u postupku smiju predlagati koje činjenice bi trebale biti uzete u obzir i u skladu s kojim dokazima. Međutim, sud to ni na koji način ne obvezuje te on činjenice smije utvrđivati i samostalno.

U tri od četiri upravna suda (Zagreb, Split, Rijeka) unutarnja specijalizacija sudaca je provedena.^[4]

U prvostupanjskom upravnom sporu, sud je ograničen opsegom zahtjeva koje je postavila strana koja pokreće postupak, ali ne i njenim razlozima. U praksi, tužbe su sastavljene tako da odluku osporavaju "u cijelosti". S druge strane, žalbeni sud (Visoki upravni sud) je prilikom prosuđivanja o odlukama prvostupanjskih sudova ograničen razlozima koji se navode u žalbi.

Obje razine upravnih sudova imaju mandat preispitivati upravne odluke (i upravne ugovore) kako bi se utvrdilo ispunjavaju li minimalne zakonske uvjete.

Međutim, to mogu učiniti tek kad je stranka pokrenula postupak, bez obzira na činjenicu je li se bilo koja od strana na to pozvala. Sud je službeno ovlašten utvrditi ispunjava li neki akt (odluka) minimalne zakonske uvjete, nakon što je taj akt (odluka) stavljen sudu na odlučivanje.

1.3. Organizacija pravosuđa na upravnoj i sudskoj razini

1) Sustav upravnog postupka (ministarstva i/ili određena državna tijela)

U Hrvatskoj postoji uobičajena podjela vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku. Parlament, koji se naziva Hrvatski Sabor ima zakonodavnu vlast. Hrvatska Vlada ima izvršnu vlast, dok je sudstvo posebna, neovisna grana vlasti.

Ustavom je zajamčeno da su određene zadaće u nadležnosti decentraliziranih razina vlasti - županija kojih ima 20 te grada Zagreba, koji zbog svoje veličine ima status županije

Podjela vlasti vođena je načelom da su ministarstva, kao tijela središnje vlasti, odgovorna za cjelokupno provođenje propisa. Općine, gradovi i županije samostalno donose odluke koje su u njihovom djelokrugu, u skladu s Ustavom Republike Hrvatske i Zakonom o mjesnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (Članak 20.). Niža upravna tijela su podređena višima. Županijama je dano u zadaću obavljanje općih upravnih poslova na regionalnoj razini, dok mjesna samouprava obavlja zadatke od lokalnog značaja iz svog djelokruga - takve koji se tiču direktnog zadovoljavanja potreba građana, a za koje prema Ustavu ili drugim zakonima nisu nadležna državna tijela.

Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja zaduženo je za poslove vezane za zaštitu i očuvanje okoliša i prirode, aktivnosti koje se odnose na upravljanje vodama te upravne i druge poslove u području energetike. Ovo Ministarstvo izdaje okolišne dozvole, odluke o PUO, OPEM, SPUO, itd. Ministarstvo prostornog planiranja i graditeljstva izdaje lokacijske i građevinske dozvole, što je također važno u slučajevima zaštite okoliša.

Osim gore spomenutih institucija na nacionalnoj razini, jedinice područne (regionalne) samouprave - županije - imaju određene vlastite odgovornosti vezane uz okoliš, tako da se neke dozvole i odluke (PUO, OPEM i SPUO) izdaju i na toj razini.

Temeljem istog načela, gradovi i pojedine općine (lokalne vlasti) imaju svoje odjele za okoliš, koji su također odgovorni za upravljanje za prirodnim resursima i vodama.

2) Na koji se način sudu može podnijeti žalba protiv upravne odluke o okolišu? Kad se može očekivati konačna odluka?

Na upravnu odluku vezanu uz zaštitu okoliša može se žaliti Upravnom sudu ako je odluku donijelo Ministarstvo. Kada odluku donosi niže tijelo, potrebno je prije podnošenja žalbe Upravnom sudu iskoristiti žalbu Ministarstvu. Ne postoji strogi rok za donošenje odluke, no Zakon o zaštiti okoliša određuje da je svaki postupak po svakoj tužbi iz područja zaštite okoliša hitan. U praksi, vremenski rok za konačnu presudu varira, pa se poneki slučajevi rješavaju u roku od godinu dana ili manje (npr. u slučajevima koji se odnose na ostvarivanje prava na pristup informacijama o okolišu) dok je ponekad potrebno i više od godine samo da bi se održalo prvo ročište. Tako se lako može desiti da se na konačnu odluku čeka i više od 2 godine.

3) Postojanje posebnih sudova za okoliš, njihova glavna uloga i nadležnost

Kao što je ranije već navedeno, ne postoje specijalizirani okolišni sudovi.

4) Žalbe protiv upravnih odluka koje se odnose na okoliš i koje su donijela nadležna tijela te žalbe protiv naloga i odluka suda (stupnjevi)

Žalbe protiv upravnih odluka vezanih uz okoliš

U slučaju upravnih odluka vezanih uz okoliš koje su donijele niže razine okolišnih vlasti, poput općinskih, gradskih i županijskih, moguće je žaliti se Ministarstvu gospodarstva i održivog razvoja.

Žalba je kod upravnih postupaka moguća i u slučaju *šutnje administracije*.

Rješenja o žalbama koje je donijelo Ministarstvo mogu se osporavati pred Upravnim sudom. Žalba Ministarstvu je obavezna prije pokretanja postupka pred Upravnim sudom. Ministarstvo donosi rješenje o žalbi na koje je moguća žalba Upravnom sudu.

Kada je upravna odluka donesena od strane Ministarstva, nema višeg tijela kome bi se moglo dalje žaliti, i postaje moguće pokretanje upravnog spora pred Upravnim sudom.

Žalbe na sudske odluke

Upravni sud je prvostupanjski sud i na njegove se odluke može uložiti žalba Visokom upravnom sudom. Nakon toga je moguća žalba Vrhovnom sudu. Osim što osigurava jedinstvenu primjenu zakona i jednakost svih građana, Vrhovni sud Republike Hrvatske također raspravlja o aktualnim pitanjima vezanima uz sudsku praksu, odlučuje o redovitim ili izvanrednim pravnim lijekovima ako je to propisano posebnim propisima, odlučuje o sukobu nadležnosti među nižim sudovima na teritoriju Republike Hrvatske i analizira različite potrebe za profesionalnim usavršavanjem sudaca, savjetnika suda i vježbenika. Uz to, Vrhovni sud Republike Hrvatske obavlja i druge poslove propisane zakonom. Vrhovni sud Republike Hrvatske sastoji se od Kaznenog odjela i Građanskog odjela, koji zapošljavaju ukupno 42 suca, uključujući predsjednika Vrhovnog suda.

Vrhovni sud Republike Hrvatske redovito objavljuje Izbor odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske, kao i periodiku sudske prakse, dostupnu stručnjacima, ali i široj javnosti. Vrhovni sud Republike Hrvatske također objavljuje sudsku praksu na svojim mrežnim [stranicama](#). Pristup mrežnim stranicama Vrhovnog suda je besplatan.

Valja napomenuti da postoje i slučajevi u kojima žalba na prvostupanjsku presudu upravnog suda nije dopuštena. U tu kategoriju spadaju žalba protiv presude kojom je pojedinačna odluka javnopravnog tijela poništena ili oglašena ništavom i predmet prvi put vraćen na ponovni postupak (prvi kasacijski postupak), žalba protiv presude kojom je upravni sud naložio donošenje pojedinačne odluke koja nije donesena u propisanom roku (šutnja uprave) i žalba protiv dijela presude uključenog u sadržaj sudske nagodbe^[5].

5) Izvanredni pravni lijekovi. Pravila u području zaštite okoliša. Pravila za podnošenje zahtjeva za pokretanje prethodnog postupka

Ne postoje specifični izvanredni načini žalbe, s posebnim pravilima za područje okoliša.

Postoje, međutim, neki drugi izvanredni pravni lijekovi:

u upravnom postupku – obnova postupka, poništenje i ukidanje rješenja, oglašavanje rješenja ništavim^[6]

u upravnom sporu - obnova spora, zahtjev za izvanredno preispitivanje zakonitosti pravomoćne presude...^[7]

Izvanredni pravni lijek - zahtjev za izvanredno preispitivanje zakonitosti jedini je način na kojoj Vrhovni sud, nakon Visokog upravnog suda, može sudjelovati u upravnom sporu. Ovaj pravni lijek može podnijeti samo Državni odvjetnik po službenoj dužnosti, *ex officio* ili na inicijativu stranke. Stoga je u velikoj većini slučajeva Visoki upravni sud konačna instanca upravnog spora.

Prethodna pitanja Sudu Europske unije može podnijeti bilo koji sud, pa tako i Visoki upravni sud u slučajevima zaštite okoliša. Svatko može zatražiti rješavanje prethodnog pitanja u svojoj tužbi podnesenoj sudu.

6) Postoje li izvansudski načini rješavanja sporova u području zaštite okoliša (mirenje itd.)?

U relevantom zakonodavstvu ne postoje posebna pravila ili odredbe vezane uz izvansudska rješenja u pitanjima okoliša (poput medijacije ili sličnih postupaka). To, dakako, ne znači da stranke ne mogu pokušati riješiti sporove na taj način.

Također, postoji [Hrvatska udruga izmiritelja](#), čija je svrha i misija promicati medijaciju, obrazovanje i mirno rješavanje sporova, kako bi medijacija postala općeprihvaćenim načinom rješavanja sporova. U posljednjih nekoliko godina ovo udruženje okuplja različite pravosudne institucije, ali i pravnike, na različitim edukativnim događajima u svrhu razvoja rješavanja sporova putem medijacije.

7) Kako mogu pomoći drugi sudionici u postupku (pravobranitelj (ako je primjenjivo), državni odvjetnik)?

[Kazneni zakon Republike Hrvatske](#) definira kaznena djela protiv okoliša poput onečišćenja / onečišćenja okoliša, ugrožavanja okoliša postrojenjem, uništavanja zaštićenih prirodnih vrijednosti, uništavanja staništa, promjene vodnog režima, itd.

U Hrvatskoj se kaznena djela protiv okoliša u pravilu progone po službenoj dužnosti, što znači da postupak pokreće javni tužitelj ili po službenoj dužnosti, ili nakon kaznene prijave, ako postoji osnovana sumnja da je počinjeno kazneno djelo. Kazneno djelo može prijaviti svatko tko ima ozbiljna i specifična znanja o kaznenom djelu i počinitelju; kaznena djela se u pravilu prijavljuju ovlaštenom državnom odvjetniku. Kazneno djelo se može prijaviti i policiji (što je najčešće iz praktičnih razloga), sudu ili neovlaštenom državnom odvjetniku koji će ga odmah proslijediti ovlaštenom državnom odvjetniku.

Također, svatko može podnijeti prijavu za prekršaj nadležnom tijelu. Ovlaštenoj inspekciji može se prijaviti prekršaj, na primjer protiv Zakona o zaštiti okoliša ili nekog drugog propisa iz područja zaštite okoliša. Inspekcija će tada, ako utvrdi da je to razumno, poduzeti daljnje korake za pokretanje prekršajnog ili kaznenog postupka. Od 1. siječnja 2019. [Državni inspektorat](#) također uključuje inspekciju zaštite okoliša, inspekciju zaštite prirode, šumarsku inspekciju, vodoprivrednu inspekciju, poljoprivredu itd. Prije 2019. inspekcije su djelovale kao dio određenog ministarstva nadležnog za određeno područje.

Svatko, kao i nevladina organizacija, može podnijeti pritužbu [pučkoj pravobraniteljici](#), a slučajevi zaštite okoliša uključeni su u njezino godišnje izvješće od 2013. godine. Pučka pravobraniteljica može tijelima na koja se odnosi žalba izdavati preporuke, mišljenja, prijedloge i upozorenja. Ta su tijela dužna izvijestiti pučku pravobraniteljicu o poduzetim mjerama.

[Povjerenik za informiranje](#) drugostupanjsko je tijelo koje se bavi žalbama korisnika na odluke tijela javne vlasti. Korisnik može podnijeti žalbu povjereniku za informiranje u roku od 15 dana od dana dostavljanja rješenja, putem prvostupanjskog tijela koje je donijelo rješenje. Također, žalba povjereniku može se podnijeti ako javno tijelo nije odlučilo o zahtjevu za prijavu podataka u zakonskom roku (tzv. šutnja uprave). U ovom slučaju, žalba se također može [podnijeti izravno povjereniku](#).

1.4. Kako se pokreće postupak pred sudom?

1) Tko može osporiti upravnu odluku koja se odnosi na okoliš (značaj pojma zainteresirane javnosti i NVO-â)?

Upravnu odluku o zaštiti okoliša može osporiti fizička osoba, pravna osoba, skupina pojedinaca (na primjer susjedi, vlasnici iste imovine, itd. I NVO koja ispunjava određene uvjete.

2) Postoje li različita pravila koja se primjenjuju u sektorskom zakonodavstvu (zaštita prirode, upravljanje vodama, otpad, EIA (Direktiva o procjeni utjecaja na okoliš), IPPC/IED (Direktiva o industrijskim emisijama) itd.)?

Pravila koja postoje su ista za sve slučajeve zaštite okoliša.

3) Pravila o aktivnoj legitimaciji koja se primjenjuju na NVO-e i pojedince (u upravnim postupcima i na razini sudova, na organizacije koje imaju pravnu osobnost, ad hoc skupine predstavnika javnosti i pri aktivnoj legitimaciji stranih NVO-a itd.)

Osnovna pravila za upravne postupke dana su u Zakonu o općem upravnom postupku iz 2009. godine (u daljnjem tekstu: ZOP). ZUP ima osnovne odredbe (članci 1-39.) koje se primjenjuju na sve upravne postupke. Sektorske specifičnosti upravnih postupaka mogu se detaljno objasniti u sektorskim zakonima, ali ne smiju odstupati od osnovnih odredbi ZUP-a. ZUP ima opću odredbu o statusu koja je dana u članku 4. i koja određuje tko može biti stranka u upravnom postupku. Opće pravilo propisuje da je stranka u upravnom postupku „fizička ili pravna osoba na čiji je zahtjev pokrenut postupak, protiv koje se postupak vodi ili koja radi zaštite svojih prava ili pravnih interesa ima pravo sudjelovati u postupku.” Dakle, prema općoj odredbi povrh izravnih strana u postupku, stranka u postupku može biti i ona koja može dokazati povredu prava. Prema općim odredbama, samo se stranke u postupku mogu žaliti putem upravnog postupka ili se obratiti sudu.

Prema Zakonu o zaštiti okoliša (ZoZO) (NN 80/13, 153/13, 78/15, 12/18) čl. 167. st. 1. i čl. 168 st. 1. pojedinci imaju pravo podnijeti žalbu (drugostupanjskom tijelu ako odluku je donijela niža razina vlasti ili zatražiti sudsko preispitivanje ako je odluku donijelo Ministarstvo ako mogu dokazati povredu svojih prava zbog mjesta i / ili prirode i utjecaja projekta i ako su u postupku sudjelovali kao zainteresirana javnost.

Prema čl. 167 st. 2 ZoZO i čl. 168 st. 2 ZoZO, NVO ima dovoljan pravni interes za postupke regulirane Zakonom o zaštiti okoliša koji predviđaju sudjelovanje zainteresirane javnosti, ako ispunjava sljedeće uvjete:

ako je registrirana u skladu s posebnim propisima o udrugama i ako joj je statutom kao cilj određena zaštita i unapređenje okoliša, uključujući zaštitu ljudskog zdravlja i zaštitu ili racionalno korištenje prirodnih dobara,

ako je registrirano najmanje dvije godine prije nego je započeo postupak tijela javne vlasti o zahtjevu povodom kojeg iskazuje pravni interes te ako dokaže da je u tom razdoblju aktivno sudjelovala u aktivnostima vezanim uz zaštitu okoliša na teritoriju grada ili općine gdje ima registrirano sjedište u skladu sa svojim Statutom.

Takva nevladina organizacija imaće pravo podnijeti žalbu Ministarstvu ili podnijeti tužbu nadležnom sudu, u svrhu osporavanja procesne i / ili materijalne zakonitosti odluka, radnji ili propusta.

Pravo NVO-a na pristup pravosuđu u pitanjima zaštite okoliša ne ovisi o sudjelovanju u upravnim postupcima koji dovode do odluke koja se pobija pred sudom.

4) Koja su pravila za prevođenje i tumačenje ako sudjeluju strane osobe?

Prema Zakonu o upravnim sporovima vrijedi pravilo da se upravni sporovi vode na hrvatskom jeziku i na latiničnom pismu. Međutim, stranke i sudionici u upravnom sporu imaju pravo na vlastiti jezik s ovlaštenim prevoditeljem pred sudom. Troškove prijevoda mora snositi stranka na koju se odnose, osim ako posebnim zakonom nije drugačije određeno. Troškovi prijevoda mogu biti uključeni u ukupne troškove koje stranka može zahtijevati u sporu. Ne isključuju se troškovi predviđeni za slučajevne zaštite okoliša.

1.5. Dokazi i vještaci u postupcima

Pregled posebnih pravila u upravnim predmetima u pitanjima zaštite okoliša, nadzor suca, pozivanje stručnjaka u postupku.

1) Ocjena dokaza – postoje li ograničenja u pribavljanju ili ocjeni dokaza, može li sud tražiti dokaze po službenoj dužnosti?

Kao što je već gore navedeno, Upravni sud slobodno ocjenjuje dokaze i utvrđuje činjenice. Uzima u obzir činjenice zaključene u postupku u kojem je donesena osporena odluka i stranke mogu predložiti koje bi činjenice trebale biti utvrđene i kojim dokazima, ali Sud nije dužan to prihvatiti, a može utvrditi i činjenice na vlastiti prijedlog. Međutim, u praksi upravni sudovi ne utvrđuju po službenoj dužnosti dokaze čija bi izvedba uključivala troškove sudu.

U upravnom postupku prvostupanjski sud vezan je opsegom zahtjeva koju je zatražila stranka koja podnosi tužbu, ali ne i razlozima. U praksi se podnose tužbe za osporavanje upravnih odluka 'u cijelosti'. Međutim, prizivni (žalbeni) sud, Visoki upravni sud, kad preispituje odluku prvostupanjskih sudova vezan je razlozima navedenima u žalbi.

Objekti razine upravnih sudova imaju mandat da preispituju upravne odluke (i upravne ugovore) kako bi se utvrdilo ispunjavaju li minimalne zahtjeve za osnovnu zakonitost. Međutim, to mogu učiniti tek nakon što je stranka pokrenula postupak, bez obzira na činjenicu je li se bilo koja od strana na to pozvala. Sud je službeno ovlašten utvrditi postojanje minimalnih zakonskih uvjeta za odluku, nakon što je ta odluka stavljena na odlučivanje pred sud.

2) Mogu li se podnositi novi dokazi?

Mogu se uvesti novi dokazi što znači dokaze koji nisu ponuđeni u upravnom postupku koji je rezultirao osporavanjem odluke. Ovi prijedlozi dokaza, kao i drugi dokazi za sud nisu obvezujući. U hrvatskoj je sudskoj praksi bilo slučajeva u kojima je Upravni sud odlučio ne koristiti nove dokaze navodeći da su trebali biti korišteni tijekom prethodnog postupka (PUO; OPEM ili slično). Takvi su slučajevi USI1365-17-16 od 15. lipnja 2018. i USI-272 / 15-15, a u oba slučaja radilo se o nevladinoj organizaciji BIOM protiv Ministarstva zaštite okoliša i energije, a odluke su se odnosile na vjetroelektrane

3) Kako se mogu dobiti mišljenja vještaka u postupcima? Javno dostupni popisi i registri vještaka

Postoji [Hrvatska udruga sudskih vještaka i procjenitelja](#).

Može se pregledati ovaj popis i pronaći određeno područje i podpodručje koje je potrebno. Svaka stranka u sudskom postupku može predložiti pozivanje vještaka za određena pitanja u predmetu.

Međutim, ako za određeno područje nije naveden stručni svjedok (na primjer, staništa određene vrste ili postupak PUO općenito), stranke mogu predložiti stručnjaka koji nije na popisu. Sud također može učiniti isto. Ne postoje formalni uvjeti za vještake koji nisu na popisu, no vezano uz ono što se analogno očekuje, bili bi isti kao i za one koji su navedeni u popisu. Stranka koja je predložila nekoga tko nije na popisu treba dokazati zašto je taj netko stručnjak u određenom području sa njihovim životopisom ili slično.

3.1) Obvezuje li suce nalaz i mišljenje vještaka? Postoji li određena razina diskrecijskog prava?

Mišljenje vještaka nije obvezujuće za suce, pa sudac ocjenjuje to mišljenje na isti način kao i druge dokaze, tako da za suce postoji određena diskrecija.

3.2) Pravila za vještake koje angažira sud

Prema [Pravilniku o stalnim sudskim vještacima](#) može se postati stalni sudski vještak i potrebno je biti na gore navedenom popisu. Vještak mora poštivati rok utvrđen u odluci o vještačenju, čuvati povjerljivo sve što je zaključio u konkretnom slučaju, a također nadograditi svoja znanja i vještine za svoje područje stručnosti.

3.3) Pravila za vještake koje angažiraju stranke

Svaka stranka u sudskom postupku može predložiti pozivanje vještaka za određena pitanja u predmetu. Sud nije dužan prihvatiti tu sugestiju, ali obično prihvaća, ali ona nije odobrena u nekoliko slučajeva zaštite okoliša (na primjer PUO za LNG plutajući terminal otok Krk i u slučajevima vjetroelektrana) budući da je sud odlučio da mišljenje malo dodatnih stručnjaka ne može biti jače od mišljenja skupine stručnjaka koji rade na studiji utjecaja na okoliš.

3.4) Koji se troškovi postupka plaćaju, uključujući one povezane s nalazima i mišljenjima vještaka i davanjem njihova iskaza?

Vještak ima pravo na nagradu za svoj rad, što je također regulirano [Pravilnikom o stalnim sudskim vještacima](#). Nagradu Sud određuje u bodovima, a vrijednost 1 boda jednaka je 2,00 kn (bez PDV-a) i 100% veća u slučaju noćnog rada, praznično rada itd. Ako Sud ili Državno odvjetništvo pokrivaju tu naknadu, ona je 20% niža nego u slučaju kada su stranke predložile vještaka sa popisa.

Ova nagrada uključuje pripremu pismenog mišljenja, pristupanje sudskom ročištu, putne troškove, troškove smještaja itd. Pravilnikom o stalnim sudskim vještacima utvrđuje se koliko bodova vještak može dobiti za određeni dio svog rada, tako da na primjer, za pripremu pismenog mišljenja nagrada može biti između 150-4000 bodova, prisutnost na sudskom ročištu iznosi 100 bodova, itd.

1.6. Pravni stručnjaci i mogući sudionici u postupku

1) (Obvezujuća) uloga odvjetnika. Kako ih kontaktirati (javno dostupna internetska poveznica na registar ili internetske stranice odvjetničke komore).

Specijalizirani odvjetnici u pitanjima iz područja zaštite okoliša

[Hrvatska odvjetnička komora](#) ima [registar svih javno dostupnih odvjetnika](#), ali tamo nema navedenih odvjetnika specijaliziranih baš za područje zaštite okoliša. Ovaj registar može se pretraživati po imenima odvjetnika, nekim područjima, na primjer odvjetnici za mlade, odvjetnici za žrtve zločina, ali ne postoje posebno navedeni odvjetnici za zaštitu okoliša. Međutim, postoji popis odvjetnika koji pružaju besplatnu pravnu pomoć koja bi mogla biti korisna u slučajevima zaštite okoliša. Registar se može pretraživati i prema lokaciji odnosno prema gradovima u kojima se odvjetnici nalaze (imaju sjedište ureda).

Nije obavezno imati pravnog savjetnika (odvjetnika) u sudskim predmetima za zaštitu okoliša (ili općenito). Hrvatski pravni sustav samo izuzetno (za određene pravne postupke) postavlja pravilo pravnog zastupanja, na primjer izvanredni pravni lijek - reviziju pravomoćne sudske odluke donesene u građanskopravnom postupku može podnijeti samo osoba koja ima pravosudni ispit.

1.1. Postoji li mogućnost besplatne pomoći?

Postoje neki odvjetnici koji su se u prošlosti *pro bono* bavili slučajevima zaštite okoliša.

Postoje i pravnici zaposleni u nevladinim organizacijama koje se bave zaštitom okoliša, a koje pružaju besplatnu pravnu pomoć u slučajevima zaštite okoliša. Također, možete kontaktirati Pravnu kliniku na Pravnom fakultetu u Zagrebu koja je dostupna i na nekim drugim pravnim fakultetima.

1.2 Ako postoji mogućnost besplatne pomoći, koje su bitne značajke postupka za njezino dobivanje?

Za dobivanje *pro bono* pomoći može se kontaktirati Hrvatska odvjetnička komora, ali također se može dobiti i besplatna pravna pomoć od nekoliko specifičnih nevladinih udruga u zaštiti okoliša (Zelena akcija i Sunce). Ne postoje posebni postupci, obrasci ili nešto slično.

Također, možete kontaktirati Pravnu kliniku na Pravnom fakultetu u Zagrebu.

1.3 Komu se podnositelj zahtjeva treba obratiti da bi ostvario besplatnu pomoć?

Treba se obratiti Hrvatskoj odvjetničkoj komori za *pro bono* pomoć, ali također se može dobiti besplatna pravna pomoć od nekoliko specifičnih nevladinih udruga u zaštiti okoliša (Zelena akcija i Sunce).

Također, možete kontaktirati Pravnu kliniku na Pravnom fakultetu u Zagrebu.

2) Registri vještaka ili javno dostupne internetske stranice odvjetničkih komora ili registri koji sadržavaju podatke za kontaktiranje vještaka

 [Popis vještaka i procjenitelja](#)

 [Hrvatska udruga za mirenje](#)

3) Popis NVO-a koji su aktivni u tom području, poveznice na internetske stranice na kojima se s njima može stupiti u kontakt

 [Zelena akcija](#)

 [BIOM](#)

 [Sunce](#)

 [Zelena Istra](#)

 [Eko Pan](#)

 [Hrvatsko društvo za zaštitu ptica i prirode](#)

4) Popis međunarodnih NVO-a koji su aktivni u državi članici

 [World Wide Fund for Nature \(WWF\)](#)

 [Greenpeace](#)

Friend of Earth Europe i Friends of Earth International - NVO [Zelena akcija](#) je Friends of the Earth Hrvatska

Justice and Environment - članica je Zelena akcija

European Environmental Bureau (EEB) - Zelena akcija iz Zagreba, Zelena Istra iz Pule i Sunce iz Splita članice su iz Hrvatske

 [Bankwatch](#) - Zelena akcija je članica

 [Birdlife](#) - Udruga BIOM partner je Birdlife-a u Hrvatskoj

1.7. Jamstva za učinkovitost postupaka

1.7.1. Postupovni rokovi

1) Rok za osporavanje upravne odluke upravnog tijela (iste ili više razine) koja se odnosi na okoliš (ali nije sudska odluka)

Zakonom o općem upravnom postupku (čl. 109.) određeno je da se žalba višem ili istom upravnom tijelu podnosi u roku od 15 dana od dana dostave rješenja, osim ako nije određeno dulje razdoblje (u *lex specialis* tj. posebnom propisu). Zakon o zaštiti okoliša ne određuje drugačiji rok za žalbu.

2) Rok za donošenje odluke upravnog tijela

Prema Zakonu o općem upravnom postupku (čl. 121.), drugostupanjsko upravno tijelo mora donijeti i dostaviti žalbu stranci što je prije moguće, a najkasnije u roku od 60 dana od dana podnošenja žalbe, osim ako je kraćim rokom utvrđen *lex specialis*. U Zakonu o zaštiti okoliša ne postoji drugačiji rok.

3) Može li se prigovor protiv prvostupanjske upravne odluke podnijeti izravno sudu?

Upravna odluka o okolišu može se izravno osporiti pred Upravnim sudom ako ne postoji mogućnost žalbe ili ako ne postoji drugostupanjsko tijelo. U ostalim se slučajevima mora poštovati hijerarhija pravnih lijekova.

4) Postoji li rok u kojem nacionalni sud mora donijeti presudu?

Ne postoji strogi rok za donošenje odluke, no Zakon o zaštiti okoliša određuje da je svaki postupak po svakoj tužbi iz područja zaštite okoliša hitan (čl. 172). U praksi, vremenski rok za konačnu presudu varira pa se ponekad slučaj rješava u roku od godine dana ili čak i manje u slučajevima koji se odnose na pristup informacijama o okolišu, a ponekad treba više od godinu dana da bi se održalo prvo ročište pa se na odluku može lako čekati više od 2 godine. Zakon o upravnim sporovima određuje da će sud donijeti presudu na završnom ročištu, ali u složenim slučajevima, ročište za objavu presude održat će se u narednih 8 dana. Također, sud je dužan dostaviti presudu u pisanom obliku strankama u roku od 15 dana nakon što je izrečena. Taj se rok često ne poštuje. Hrvatsko zakonodavstvo (Zakon o sudovima, Zakon o parničnom postupku), kao i Ustav, spominju važnost donošenja presude u razumnom roku, ali ne postoji jasna praksa što se smatra takvim. Međutim, opća zaštita prava na suđenje u razumnom roku uređena je Zakonom o sudovima i Ustavnim zakonom o Ustavnom sudu Republike Hrvatske.

5) Rokovi u tijeku postupka (za stranke, podnošenje dokaza, drugi mogući rokovi itd.)

U vezi s postupkom upravnog nadzora, osim roka za podnošenje žalbe i roka za donošenje odluke od strane upravnog tijela (tijela državne uprave), nisu utvrđeni drugi zakonski rokovi.

Rok za podnošenje tužbe Upravnim sudu isti je kao i u ostalim upravnim predmetima: 30 dana od dana dostavljanja rješenja koje se može osporiti. Dodatni je rok predviđen ako odluka nije dostavljena, ali je javno dostupna (na primjer na web stranici ministarstva). U tom slučaju, rok od 30 dana za podnošenje tužbe sudu započinje 8 dana od objave odluke.

Što se tiče sudskog postupka (pred Upravnim sudom), sud određuje vremenski rok za odgovor na tužbu prema okolnostima slučaja, koji ne može biti kraći od 30, ni duži od 60 dana. Tuženik je dužan dostaviti sve dokaze zajedno s odgovorom na tužbu, kao i sve spise koji se odnose na predmet spora. Međutim, ako tuženik to ne učini ili obavijesti sud da se iz nekog razloga spisi ne mogu predati, sud može odlučivati i bez toga.

U osnovi se isto pravilo odnosi na tužitelja koji bi trebao iznijeti sve činjenice slučaja, predložiti sve dokaze koji podupiru te činjenice već u tužbi.

Međutim, sud može zatražiti od obje strane da pruže detaljna objašnjenja činjenica, podnesu dokumente ili druge dokaze i sud odlučuje o rokovima za to. Uz to, stranke mogu predložiti dodatne dokaze (vještak kao što je već gore opisano), a Sud odlučuje o odobravanju toga i o roku za to.

1.7.2. Privremene mjere i mjere opreza, izvršenje presuda

1) Kada žalba kojom se osporava upravna odluka odgađa njezinu primjenu?

Žalba u upravnom postupku ima suspenzivan učinak, prema Zakonu o općem upravnom postupku (čl. 112), ako zakonom nije drugačije određeno. Iznimno, ako je to potrebno radi zaštite javnog interesa ili poduzimanja hitnih radnji ili sprječavanja štete koja se ne može otkloniti, upravno tijelo može odlučiti da žalba nema suspenzivni učinak. Odluka mora sadržavati detaljno objašnjenje zašto žalba nema suspenzivni učinak, ali ova odredba^[8] se gotovo nikada ne koristi u upravnom postupku.

2) Može li tijelo ili nadređeno tijelo donijeti privremenu zabranu u tijeku postupka po upravnoj žalbi?

Budući da žalba u upravnom postupku u načelu ima suspenzivni učinak, u tim se postupcima ne koristi toliko privremena mjera.

Međutim, budući da je moguće da žalba nema suspenzivni učinak, postoji mogućnost određivanja privremene mjere predviđene zakonom. Prema Zakonu o općem upravnom postupku (čl. 140), na prijedlog stranke i kako bi se izbjegla ozbiljna nepopravljiva šteta, upravno tijelo koje je donijelo rješenje može odgoditi izvršenje odluke sve dok se ne donese pravomoćna odluka u upravnom predmetu ako zakonom nije drugačije određeno i ako to nije u suprotnosti s javnim interesom.

3) Postoji li mogućnost podnošenja zahtjeva za privremenu zabranu u tijeku postupka i pod kojim uvjetima? Postoji li rok za podnošenje tog zahtjeva?

Kao što je prethodno spomenuto, prema Zakonu o općem upravnom postupku (čl. 140), na prijedlog stranke i kako bi se izbjegla ozbiljna nepopravljiva šteta, upravno tijelo koje je donijelo rješenje, može odgoditi izvršenje rješenja do donošenja konačnog rješenja, a odluka se donosi ako zakonom nije drukčije određeno i ako to nije u suprotnosti s javnim interesom. Ne postoji rok za podnošenje ovog prijedloga, ali to se obično radi istodobno sa žalbom ili u sudskom postupku, istovremeno s podnošenjem tužbe.

4) Izvršava li se odmah upravna odluka, neovisno o izjavljenoj žalbi? Pod kojim uvjetima?

Sve upravne odluke mogu se izvršiti kad postanu izvršne. Prvostupanjske odluke postaju izvršne istekom roka za upravnu žalbu ako žalba nije predana, dostavljanjem odluke stranci ako žalba nije bila dopuštena, dostavom odluke stranci ako žalba nema učinka odgode, dostavom stranci odluke kojom se odbija žalba.

5) Odgađa li se izvršenje upravne odluke ako se ona ospori pred sudom tijekom sudske faze?

Pokretanje sudskog postupka pred Upravnim sudom nema suspenzivni učinak ako to nije određeno posebnim zakonom, a takva odredba ne postoji u Zakonu o zaštiti okoliša.

6) Mogu li nacionalni sudovi donijeti privremenu zabranu (ako se uplati financijski polog)? Postoji li posebna žalba protiv tog naloga kojim se određuje privremena zabrana ili financijski polog?

Upravni sud može odlučiti da suspendira upravnu odluku ako bi njezina primjena mogla prouzročiti tužitelju štetu koja se teško može popraviti i ako posebnim zakonom nije propisano da žalba nema suspenzivni učinak i ako je obustava u suprotnosti s javnim interesima. Za to nije potreban novčani polog. Na odluku Upravnog suda o privremenoj mjeri može se podnijeti žalba pred Visokim upravnim sudom u roku od 15 dana od dostave strankama.

Ovdje se mora objasniti da Zakon o upravnim sporovima predviđa dvije mjere predostrožnosti: odgodni učinak tužbe (članak 26.) i privremenu mjeru (članak 47.). Prva se može donijeti na prijedlog stranke ili po službenoj dužnosti (iako sudovi zasad ne vrše tu ovlast), a druga se može izdati samo na prijedlog stranke.

Izvršenje osporavane upravne odluke može se odgoditi samo putem posebnog instituta odgodnog učinka tužbe (članak 26.). Privremene mjere iz Zakona o upravnim sporovima imaju i druge ciljeve, koje su rijetko određuju u upravnom sporu (npr. mjere u postupcima u kojima se ne donosi upravni akt, zabrana raspolaganja imovinom, itd.). Ne postoji žalba na odluku o odgodnom učinku tužbe (Zakon o upravnim sporovima, čl. 67. st. 1. i čl. 26. st. 2.).

1.7.3. Troškovi – pravna pomoć – besplatno zastupanje, drugi mehanizmi financijske pomoći

1) Kad se namjerava pokrenuti postupak, kako se mogu izračunati troškovi koji će nastati – upravni troškovi, sudski troškovi, troškovi pokretanja postupka, nagrade vještacima, odvjetničke nagrade, troškovi žalbe itd.

Sustav se prvenstveno temelji na sudskim pristojbama koje se razlikuju ovisno o vrijednosti predmeta spora. U upravnim sporovima, prema [Zakonu o sudskim pristojbama](#), sudske pristojbe ovise o vrijednosti predmeta spora, ako sud može procijeniti tu vrijednost. Protiv odluke o sudskoj pristojbi postoje dva pravna sredstva koja su prigovor i žalba, kako je određeno u Zakonu o sudskim pristojbama, članak 29. Općenito, sudske pristojbe nisu jako visoke. Sudska pristojba za tužbu Upravnom sudu iznosi 400 kuna, a za žalbu Visokom upravnom sudu 500 kuna, prema [Uredbi o tarifama sudskih pristojbi](#). Također, pristojba za presudu se mora platiti i iznosi 500 kuna. Sudske pristojbe za tužbe u upravnom sporu temelje se na paušalnoj stopi, bez obzira na vrijednost predmeta. To, međutim, nisu jedini troškovi.

Prije reforme 2012. (opisane pod 1.7.3. - točka 6.), troškovi postupka pred upravnim sudom bili su vrlo niski, zapravo jedini troškovi bili su gore spomenute sudske pristojbe. No, nakon 2012. godine, treća strana u slučajevima zaštite okoliša (investitor, operater) obično uzima odvjetnika, a tužitelj mora podmiriti te troškove ako izgubi slučaj.

Obično se troškovi odnose na zastupanje tužitelja i zainteresirane strane od strane odvjetnika te na izvođenje dokaza. Okrivljenika / tuženika (javno tijelo) ne može zastupati odvjetnik, ali neke tuženike (središnja državna tijela) može zastupati državno odvjetništvo (što je rijetko u praksi). Taj ured onda ima pravo na troškove zastupanja (jednako kao i odvjetnici).

Za svaki podnesak i svaki pristup raspravi, odvjetnik može zatražiti naknadu od 2.500,00 kn (približno 330 EUR) + PDV (25%). Sudovi obično ne dosuđuju troškove povezane s podnescima koji ne sadrže dodatne argumente ili, nakon podnošenja tužbe, sadrže razloge koji se također mogu iznijeti na ročištu. Primjenjuje se pravilo tko izgubi taj plaća. Dakle, troškovi predmeta mogu također uključivati materijalne troškove putovanja na sud bilo koje stranke. Oni se razlikuju ovisno o tome na kojem se od četiri suda (Zagreb, Osijek, Split i Rijeka) vodi postupak. Troškovi se obično izračunavaju kao 2 kn po km za putovanje automobilom + dnevnice (cca. 170 kn dnevno). Troškovi smještaja obično se ne dosuđuju u praksi i teško bi se mogli opravdati zbog veličine Hrvatske.

Najznačajniji troškovi su troškovi pravnog zastupanja (odvjetnička nagrada) koji se mogu zahtijevati ako zainteresiranu stranku zastupa odvjetnik, što obično i jest slučaj. Održava se najmanje jedno ročište, ali obično se održe dva ili tri. Svi dodatni troškovi, poput vještačenja za određeno pitanje, razlikuju se ovisno o složenosti predmetnog problema i količini posla koji je s njim povezan. Općenito ih strana koja podnosi prijedlog za to plaća unaprijed. Ne postoji izričita zakonska odredba da troškovi ne bi trebali biti preveliki. Primjenjiva je sudska praksa Ustavnog suda u pogledu proporcionalnosti dosuđenih troškova i ta se praksa uglavnom referira na sudsku praksu ESLJP-a (npr. Klauz vs. Hrvatska, itd.).

Vještak do sada nije bio dopušten u slučajevima zaštite okoliša pa je teško predvidjeti troškove, ali oni mogu biti vrlo visoki, no također bi neki stručnjaci s različitih fakulteta bili spremni to učiniti besplatno, prema iskustvu udruge BIOM koja je predložila stručnjake u nekoliko slučajeva, ali nije im to bilo odobreno. Najveći troškovi mogu se vjerojatno dogoditi ako nositelj zahvata/ operater (treća strana u okolišnom predmetu) odluči koristiti odredbu članka 171. Zakona o zaštiti okoliša. Njime se predviđa da ako pojedini akt (odluka) tijela javne vlasti nije pravomoćan zbog činjenice da je takva odluka osporavana u skladu sa ZoZO-om, a iz tog razloga nositelj zahvata odnosno operater ili druga pravna ili fizička osoba na koju se taj akt odnosi, odluči pričekati pravomoćnost akta, tada nositelj zahvata donosno operater (ili druga pravna ili fizička osoba) ima pravo zahtijevati naknadu štete i gubitka dobiti od osobe koja je podnijela zahtjev za preispitivanja tog akta (odluke). Treba utvrditi da je podnositelj zahtjeva zloupotrijebio svoje pravo prema odredbama ZoZO-a. Još nema takvog slučaja, ali služi svojoj svrsi, a to je obeshrabrivanje građana i nevladinih organizacija koje se bave zaštitom okoliša da osporavaju takve odluke jer riskiraju da ih tuže velike tvrtke.

2) Trošak privremene zabrane / privremene mjere, je li potreban polog?

Ne postoje izravni troškovi za sudsku mjeru ili privremenu mjeru i nije potreban neki polog.

3) Mogu li fizičke osobe ostvariti pravnu pomoć?

[Hrvatska odvjetnička komora](#) ima popis odvjetnika koji pružaju pro bono pomoć, a koja se može dodijeliti fizičkim osobama koje ju inače nisu u mogućnosti osigurati.

Postoji i Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći, a Ministarstvo pravosuđa glavna je institucija za sustav besplatne pravne pomoći. Sustav besplatne pravne pomoći omogućuje građanima s skromnim resursima angažiranje odvjetnika i dobivanje pravne pomoći za određene pravne radnje i jednak pristup sudskim i upravnim postupcima.

Postoji razlika između pružanja primarne i sekundarne pravne pomoći. Primarna je pravna pomoć, na primjer, opće pravne informacije, savjetovanje i zastupanje pred tijelima državne uprave, itd., dok je sekundarna pravna pomoć pravni savjet, zastupanje pred sudovima, itd. Primarna pravna pomoć može se odobriti ako su vaše materijalne okolnosti takve da bi plaćanje profesionalne pravne pomoći moglo ugroziti vaše uzdržavanje i uzdržavanje članova vašeg kućanstva. Sekundarna pravna pomoć može se dodijeliti ako vaša financijska situacija udovoljava sljedećim uvjetima: da vaš ukupni prihod i prihod članova vašeg kućanstva ne premašuju iznos proračunske osnovice po članu kućanstva mjesečno (3.326,00 kuna) od ukupne vrijednosti imovine u vašem vlasništvu i u vlasništvu članova vašeg kućanstva ne prelazi iznos od 60 proračunskih osnova (199.560,00 kuna).

Institucionalni okvir sustava besplatne pravne pomoći čine uredi državne uprave koji obrađuju zahtjeve građana u prvom stupnju, dok Odjel za pružanje besplatne pravne pomoći pri Ministarstvu pravosuđa odlučuje o žalbama u drugom stupnju, odlučuje u prvom stupnju o upisu udruga u Registar udruga ovlaštenih za pružanje primarne pravne pomoći te provodi administrativno i stručno praćenje pružatelja primarne pravne pomoći.

Sve informacije u vezi s besplatnom pravnom pomoći dostupne su [ovdje](#).

4) Mogu li udruge, pravne osobe, NVO-i s pravnom osobnošću ili bez nje ostvariti pravnu pomoć? Ako mogu, kako je mogu zatražiti? Postoji li besplatna pomoć?

Udruge, pravne osobe, nevladine organizacije mogu potražiti i dobiti plaćenu pravnu pomoć pruženu od strane odvjetnika. Oni se mogu koristiti Popisom odvjetnika na stranicama [Hrvatske odvjetničke komore](#) ili jednostavno angažirati koga god žele. Ne postoje odvjetnički uredi za zaštitu okoliša ili odvjetnici, ali bilo je odvjetnika koji su pomagali u nekim slučajevima zaštite okoliša.

U Hrvatskoj samo fizičke osobe mogu dobiti besplatnu pravnu pomoć. Pristup besplatnoj pravnoj pomoći uskraćen je nevladinim organizacijama, što nije u skladu s Arhuškom konvencijom (čl. 9. st.4. i čl. 9. st. 5., koji zahtijevaju poštene i nepristrane pravne lijekove i dužnost ispitivanja mogućnosti uspostavljanja odgovarajućih mehanizama pomoći kako bi se uklonile ili smanjile financijske prepreke pristupa pravosuđu). Prema hrvatskom Zakonu o besplatnoj pravnoj pomoći, pravne osobe ne mogu biti korisnici besplatne pravne pomoći.

5) Postoje li drugi financijski mehanizmi za pružanje financijske pomoći?

Ne postoje drugi financijski mehanizmi za pružanje financijske pomoći.

6) Primjenjuje li se načelo „strana koja izgubi spor plaća”? Kako to primjenjuju sudovi i postoje li iznimke?

Da, načelo "tko izgubi taj plaća" predviđeno je zakonom, u različitim procesnim propisima. Važno je navesti da je do Zakona o upravnim sporovima 2012. pravilo bilo drugačije, što znači da je prije toga svaka stranka bila dužna snositi svoje troškove.

Prije okončanja postupka, svaka stranka snosi svoje troškove, a Sud snosi troškove procesnih radnji poduzetih po službenoj dužnosti. Nakon presude, stranka koja izgubi mora pokriti i troškove stranke koja je pobijedila, osim ako postoje razlozi za drugačiju raspodjelu. Na primjer, stranke bi mogle predložiti da svaka od njih pokriva svoj dio, sud bi mogao odlučiti da nevladina organizacija djeluje u javnom interesu i da ne mora pokriti svoje troškove, ali te mogućnosti još nisu iskorištene. Ako postoji žalba Visokom upravnom sudu, ona suspendira i odluku o troškovima.

7) Može li sud osloboditi od obveze plaćanja pamičnih troškova, pristojbi, naknada za pokretanje postupka, oporezivanja troškova itd.? Ima li drugih nacionalnih značajki povezanih s ovom temom?

Prema Zakonu o upravnim sporovima, ako je stranka djelomično uspjela u sporu, Upravni sud može na temelju postignutog uspjeha, naložiti da svaka strana snosi svoje troškove ili da se troškovi dijele proporcionalno uspjehu u sporu[9].

1.7.4. Pristup informacijama u kontekstu pristupa pravosuđu – odredbe povezane s Direktivom 2003/4/EZ

1) Gdje se mogu pronaći nacionalna pravila o pristupu pravosuđu kad je riječ o zaštiti okoliša? Postoje li drugi oblici strukturiranog širenja informacija?

Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja ima dugačak popis nacionalnog zakonodavstva, kao i međunarodnih ugovora koji se odnose na zaštitu okoliša. Ne postoji pododjeljak koji se odnosi na pristup pravosuđu iz okoliša pa bi morali znati gdje tražiti. Spomenuti se popis nalazi po stavkom [Propisi iz područja zaštite okoliša](#).

Osnovna pravila o pristupu pravosuđu mogu se naći u [Zakonu o zaštiti okoliša](#).

Odredbe o pristupu pravosuđu u pitanjima zaštite okoliša nalaze se u čl. 19. (osnovno načelo pristupa pravosuđu u pitanjima zaštite okoliša) i u člancima 167. - 172. Zakona o zaštiti okoliša.

Također, postoje i neki drugi propisi koji su relevantni za pristup pravosuđu u pitanjima okoliša kao što su:

[Zakon o općem upravnom postupku](#)

[Zakon o upravnim sporovima](#)

[Zakon o parničnom postupku](#).

Sve nacionalno zakonodavstvo općenito može se naći na web stranici [Narodnih novina](#).

Nevladina organizacija [Zelena Istra](#) ima neke informacije o sudskim predmetima za zaštitu okoliša dostupne na njihovoj web stranici.

[Zelena akcija](#) ima na raspolaganju nekoliko publikacija koje se odnose na pristup pravosuđu u pitanjima okoliša. Neke publikacije govore o različitim pravnim alatima koji se mogu koristiti u slučajevima zaštite okoliša, a neke, između ostalih, sadrže samo informacije o pristupu pravosuđu. Tu se mogu naći i podaci o određenim slučajevima.

[Udruga BIOM](#) također ima dostupne neke informacije o njihovim sudskim predmetima.

[Udruga Sunce](#) ima na raspolaganju nekoliko publikacija koje sadrže informacije o pristupu pravosuđu i određenim slučajevima.

2) Na koji se način te informacije čine dostupnima u tijeku različitih postupaka koji se odnose na okoliš? Od koga podnositelj zahtjeva treba zatražiti informacije?

Obično su upravne odluke povezane s PUO, OPEM, okolišnom dozvolom (IPPC / IED) objavljuju na web stranicama upravnog tijela koje ih je donijelo (ministarstvo, županija itd.). Te odluke moraju sadržavati i informacije o pristupu pravosuđu (pouka o pravnom lijeku).

3) Koja su sektorska pravila u pogledu planova i programa itd. (Direktiva o procjeni utjecaja na okoliš, IPPC/IED (Direktiva o industrijskim emisijama))?

Ne postoje različita sektorska pravila za diseminaciju informacija o pristupu pravosuđu.

4) Postoji li obveza osiguravanja informacija o pristupu pravosuđu u upravnoj odluci i presudi?

Da, obavezno je osigurati informacije o pravu na pristup pravosuđu u upravnoj odluci i presudi Upravnog suda, zajedno s rokom za podnošenje tužbe ili žalbe.

5) Je li stranim sudionicima osigurano prevođenje, tumačenje? Koja se pravila primjenjuju?

Prema Zakonu o upravnim sporovima, vrijedi pravilo da se upravni sporovi vode na hrvatskom jeziku i na latiničnom pismu. Međutim, stranke i sudionici u upravnom sporu imaju pravo na vlastiti jezik s ovlaštenim prevoditeljem pred sudom. Troškove prijevoda mora snositi stranka na koju se odnose, osim ako posebnim zakonom nije drugačije određeno. U okolišnom zakonodavstvu ne postoje posebna pravila u vezi s tim.

1.8. Posebna postupovna pravila

1.8.1. Direktiva o procjeni utjecaja na okoliš (EIA) – odredbe povezane s Direktivom 2003/35/EZ

Pravila *Direktive o procjeni utjecaja na okoliš (EIA)* za pojedinu zemlju koja se odnose na pristup pravosuđu

1) Pravila o aktivnoj legitimaciji i pristupu pravosuđu povezana s analitičkim pregledom (uvjeti, vremenski okvir, zainteresirana javnost)

Ne postoje posebna pravila o položaju stranaka i pristupu pravosuđu koja se odnose na *screening*. Odluka o ocjeni o potrebi procjene utjecaja na okoliš ili o tome hoće li se provesti postupak ocjene utjecaja na okoliš ili ne, donosi se u obliku upravne odluke (rješenje / upravni akt)[10]. To znači da se takva odluka može osporiti i ovdje se mogu primijeniti ista pravila koja vrijede za druge postupke zaštite okoliša (pravila o položaju stranaka opisana u odjeljku 1.4. točka 3). Na primjer, ako tijelo donese odluku da procjena utjecaja na okoliš nije potrebna, neka nevladina organizacija ili fizička osoba mogu osporiti tu odluku pred Upravnim sudom. Rok je isti kao i u drugim upravnim predmetima, 30 dana od dostavljanja rješenja koje se može osporiti. Dodatni je rok ako odluka nije dostavljena, ali je javno dostupna (na primjer na web stranici ministarstva). U tom slučaju, rok od 30 dana za podnošenje tužbe sudu započinje 8 dana od objave odluke.

2) Pravila o aktivnoj legitimaciji povezana s područjem primjene (uvjeti, vremenski okvir, zainteresirana javnost)

Odluka o opsegu procjene utjecaja (scoping) ne donosi se u obliku upravne odluke[11] (rješenje / upravni akt), pa se ta odluka ne može pobijati zasebno, već tek kasnije, zajedno s konačnom odlukom o PUO.

3) U kojoj fazi javnost može osporiti upravne odluke o projektima zaštite okoliša? Postoji li rok za osporavanje odluka?

Upravne odluke u vezi s okolišnim projektima moguće je osporiti kad se odluke donose u obliku rješenja ili upravnog akta, dakle nakon što se donese odluka o procjeni utjecaja zahvata na okoliš ili tijekom postupka donošenja ocjene o potrebi procjene.

Rok za podnošenje tužbe Upravnom sudu odgovara roku u ostalim upravnim postupcima, a iznosi 30 dana od datuma dostave odluke (rješenja) koje se osporava. Postoji dodatni rok koji se primjenjuje ako odluka (rješenje) nije dostavljena, ali je javno objavljena (primjerice na mrežnim stranicama Ministarstva). U tom slučaju rok za podnošenje tužbe od 30 dana započinje 8 dana nakon objave odluke (rješenja).

4) Može li se osporiti konačno odobrenje? Pod kojim uvjetima ako se radi o pojedincu, NVO-u, stranom NVO-u?

Da, konačna odluka može se osporiti kako je opisano u prethodnoj točki. Prema Zakonu o zaštiti okoliša, pravila su jednaka za sve okolišne postupke koji se provode u skladu s tim Zakonom. Procjene utjecaja na okoliš mogu osporavati sve fizičke osobe, skupine pojedinaca (primjerice susjedi, vlasnici iste nekretnine i sl.) i NVO koje zadovoljavaju određene uvjete. Ipak, to je više ograničeno u slučaju građevinskih dozvola, konačnih dozvola za projekt, jer zakon kojim je to polje regulirano uže određuje tko može biti stranka u postupku (vlasnici susjednih parcela).

Prema Zakonu o zaštiti okoliša (ZoZO) (NN 80/13, 153/13, 78/15, 12/18) čl. 167. st. 1. i čl. 168 st. 1. pojedinci imaju pravo podnijeti žalbu (drugostupanjskom tijelu ako odluku je donijela niža razina vlasti ili zatražiti sudsko preispitivanje ako je odluku donijelo Ministarstvo ako mogu dokazati povredu svojih prava zbog mjesta i / ili prirode i utjecaja projekta i ako su u postupku sudjelovali kao zainteresirana javnost.

Prema čl. 167 st. 2 ZoZO i čl. 168 st. 2 ZoZO, NVO ima dovoljan pravni interes za postupke regulirane Zakonom o zaštiti okoliša koji predviđaju sudjelovanje zainteresirane javnosti, ako ispunjava sljedeće uvjete:

ako je registrirana u skladu s posebnim propisima o udrugama i ako joj je statutom kao cilj određena zaštita i unapređenje okoliša, uključujući zaštitu ljudskog zdravlja i zaštitu ili racionalno korištenje prirodnih dobara,

ako je registrirano najmanje dvije godine prije nego je započeo postupak tijela javne vlasti o zahtjevu povodom kojeg iskazuje pravni interes te ako dokaže da je u tom razdoblju aktivno sudjelovala u aktivnostima vezanim uz zaštitu okoliša na teritoriju grada ili općine gdje ima registrirano sjedište u skladu sa svojim Statutom.

Takva nevladina organizacija imaće pravo podnijeti žalbu Ministarstvu ili podnijeti tužbu nadležnom sudu, u svrhu osporavanja procesne i / ili materijalne zakonitosti odluka, radnji ili propusta.

Pravo NVO-a na pristup pravosuđu u pitanjima zaštite okoliša ne ovisi o sudjelovanju u upravnim postupcima koji dovode do odluke koja se pobija pred sudom.

U Zakonu o zaštiti okoliša ne postoje odrednice o pristupu pravosuđu za strane NVO-e, ali ne postoje ni odrednice koje to zabranjuju. U tom smislu, ako strana NVO ispunjava sve zahtjeve koje je potrebno ispuniti kako bi NVO sudjelovala u procesu, sud bi to vjerojatno dopustio.

5) Opseg sudskog preispitivanja – kontrola materijalne/postupovne zakonitosti. Može li sud postupati po službenoj dužnosti?

Upravni sud može preispitivati materijalnu i procesnu zakonitosti PUO postupka. U praksi, sud ne provjerava znanstveno uporište tvrdnji iznesenih u studiji o utjecaju na okoliš. Dakle, u praksi sud ocjenjuje samo zakonitost provedenih procedura, iako može imenovati sudske vještake ili može dopustiti strankama u postupku da predlože vještake.

Upravni sud odlučuje o tužbama i kao kasacijski sud (proceduralne greške i nepravilna primjena zakona) i kao reformacijski sud (utvrđivanje činjeničnog stanja). Ipak, s obzirom na to da su reformacijske ovlasti tek nedavno dane upravnim sudovima (2012), oni se još uvijek slabo koriste tim ovlastima.

Posljedica toga jest da se u praksi sudovi uglavnom ponašaju kao kasacijski sudovi, pogotovo u kompleksnim predmetima kao što je pravo okoliša.

Ne postoje posebni propisi koji vrijede u postupcima koji se odnose na okoliš, stoga vrijede propisi koji vrijede i u svim drugim predmetima.

6) U kojoj se fazi mogu osporiti odluke, djelovanja ili nedjelovanja?

U pravilu, odluke, postupci i propusti mogu se osporiti zajedno sa konačnim rješenjem (rješenje o PUO, dozvole i sl.).

7) Postoji li prije podnošenja tužbe sudu obveza da se prije pokretanja postupaka sudskog preispitivanja iscrpe postupci upravnog preispitivanja?

Da, sud će odbaciti tužbu ako nije poštovana hijerarhija pravnih lijekova. Ako je upravno rješenje u vezi s okolišem donijelo neko niže tijelo zaduženo za pitanja okoliša, primjerice gradsko, općinsko ili županijsko, moguće je žaliti se Ministarstvu gospodarstva i održivog razvoja. Žalbe o kojima je odlučivalo Ministarstvo moguće je osporiti na upravnom sudu. Žalba Ministarstvu mora se podnijeti prije podnošenja tužbe sudu, kako bi Ministarstvo donijelo rješenje koje se onda može osporavati na upravnom sudu.

Ne postoji više tijelo kojem je moguće podnijeti žalbu na rješenje koje je donijelo Ministarstvo, ali moguće je podnijeti tužbu Upravnom sudu.

8) Je li za aktivnu legitimaciju pred nacionalnim sudovima potrebno sudjelovati u fazi javnog savjetovanja u okviru upravnog postupka – iznositi primjedbe, sudjelovati na raspravi itd., ne u smislu zahtjeva određenog u točki 12.?

Da za fizičke osobe, ne i za NVO-e. Na temelju formulacije članka 168. Zakona o zaštiti okoliša (ZoZO), pristup pravosuđu za fizičke osobe uvjetovan je sudjelovanjem u savjetovanju s javnošću. Ipak, za NVO-e postoji dodatna odredba koja im omogućuje sudjelovanje u postupku čak i ako nisu sudjelovali u savjetovanju s javnošću (naravno, ako ispunjavaju druge uvjete).

Ovdje treba napomenuti da su definicije pojma „javnost“ i „zainteresirana javnost“ pod preispitivanjem u postupku povrede prava.

9) Pravično, nepristrano – kako se to primjenjuje u nacionalnoj nadležnosti?

Prema Zakonu o upravnim sporovima, Sud će, prije donošenja odluke, objema stranama dati priliku da se izjasne o zahtjevima ili tvrdnjama druge strane i o svim činjeničnim i pravnim pitanjima koja su predmet spora^[12]. Također, Sud je dužan osigurati da nedostatak znanja ili iskustva stranaka ne nanese štetu bilo kojim pravima koje stranke imaju.

Prema sudskoj praksi Ustavnog suda, on „smatra da načelo jednakosti sredstava, u smislu pravične ravnoteže među strankama (*fair balance*), nužno obuhvaća razumnu mogućnost stranaka da izlože činjenice i podupru ih svojim dokazima na način da niti jednu od stranaka ne stavljaju u bitno lošiji položaj u odnosu na suprotnu stranku“^[13].

10) Kako se pojam „pravovremeno“ primjenjuje u nacionalnom zakonodavstvu?

Ne postoji specifično pravilo koje pobliže opisuje pravovremenost u kontekstu pristupa pravosuđu u slučajevima procjene utjecaja zahvata na okoliš. Vidi odlomak 1.7.1. točka 4.

11) Je li dostupna privremena zabrana? Ako jest, koji su postupovni zahtjevi za njezino donošenje? Postoje li posebna pravila koja se primjenjuju u tom području, osim općih nacionalnih odredbi?

Privremene mjere dostupne je kao i u drugim upravnim postupcima – ne postoji posebno pravilo koje bi na sudu vrijedilo samo u slučajevima u vezi s procjenom utjecaja zahvata na okoliš.

Važno je napomenuti da Zakon o upravnim sporovima pruža dvije mjere predostrožnosti: odgovodni učinak tužbe (čl. 26.) i privremenu mjeru (čl. 47.). Prvo se može provesti na zahtjev stranke ili po službenoj dužnosti (iako se sudovi dosad nisu koristili tom mogućnošću), a drugo se može propisati samo na zahtjev stranke.

Izvršenje spornog rješenja može se dogoditi samo posebnom mjerom odgovodnog učinka tužbe (čl. 26.). Privremene mjere iz Zakona o upravnim sporovima imaju druge funkcije i rijetko se primjenjuju u upravnim sporovima (npr. mjere u sporovima koji se ne vode oko upravnih akata, zabrana raspolaganja imovinom i sl.). Na odluku o odgovodnom učinka tužbe ne može se uložiti žalba (Zakon o upravnim sporovima, čl. 67. st. 1. i čl. 26. st. 2).

1.8.2. Integrirano sprečavanje i kontrola onečišćenja (IPPC) / Direktiva o industrijskim emisijama (IED) – odredbe povezane s Direktivom 2003/35/EZ

1. Pravila Direktive o industrijskim emisijama (IED) za pojedinu zemlju koja se odnose na pristup pravosuđu

Ne postoje posebni propisi koji se odnose na pristup pravosuđu u slučajevima u vezi s okolišnom dozvolom (IPPC/IED).

2. Pravila o aktivnoj legitimaciji, u kojim se fazama mogu osporiti odluke (NVO-i, strani NVO-i, građanin)? Može li se osporiti konačna odluka?

U slučajevima u vezi s okolišnom dozvolom IPPC/IED moguće je osporiti samo konačnu odluku (rješenje), odnosno samu okolišnu dozvolu. U skladu sa Zakonom o zaštiti okoliša, položaj stranke je jednak za sve postupke koji se provode u skladu s tim Zakonom. Rješenja u vezi s IPPC i IED mogu osporiti fizičke osobe, skupine pojedinaca (primjerice susjedi, vlasnici iste nekretnine i sl.) i nevladine organizacije koje zadovoljavaju određene kriterije.

Prema Zakonu o zaštiti okoliša (ZoZO) (NN 80/13, 153/13, 78/15, 12/18) čl. 167. st. 1. i čl. 168. st. 1. pojedinci imaju pravo podnijeti žalbu (drugostupanjskom tijelu ako odluku je donijela niža razina vlasti ili zatražiti sudsko preispitivanje ako je odluku donijelo Ministarstvo ako mogu dokazati povredu svojih prava zbog mjesta i / ili prirode i utjecaja projekta i ako su u postupku sudjelovali kao zainteresirana javnost.

Prema čl. 167. st. 2. ZoZO i čl. 168. st. 2. ZoZO, NVO ima dovoljan pravni interes za postupke regulirane Zakonom o zaštiti okoliša koji predviđaju sudjelovanje zainteresirane javnosti, ako ispunjava sljedeće uvjete:

ako je registrirana u skladu s posebnim propisima o udrugama i ako joj je statutom kao cilj određena zaštita i unapređenje okoliša, uključujući zaštitu ljudskog zdravlja i zaštitu ili racionalno korištenje prirodnih dobara,

ako je registrirano najmanje dvije godine prije nego je započeo postupak tijela javne vlasti o zahtjevu povodom kojeg iskazuje pravni interes te ako dokaže da je u tom razdoblju aktivno sudjelovala u aktivnostima vezanim uz zaštitu okoliša na teritoriju grada ili općine gdje ima registrirano sjedište u skladu sa svojim Statutom.

Takva nevladina organizacija imaće pravo podnijeti žalbu Ministarstvu ili podnijeti tužbu nadležnom sudu, u svrhu osporavanja procesne i / ili materijalne zakonitosti odluka, radnji ili propusta.

Pravo NVO-a na pristup pravosuđu u pitanjima zaštite okoliša ne ovisi o sudjelovanju u upravnim postupcima koji dovode do odluke koja se pobija pred sudom.

U Zakonu o zaštiti okoliša ne postoje odrednice o pristupu pravosuđu za strane NVO-e, ali ne postoje ni odrednice koje to zabranjuju. U tom smislu, ako strana NVO ispunjava sve zahtjeve koje je potrebno ispuniti kako bi NVO sudjelovala u procesu, sud bi to vjerojatno dopustio.

3. Pravila o aktivnoj legitimaciji i pristupu pravosuđu povezana s analitičkim pregledom (uvjeti, vremenski okvir, zainteresirana javnost)

Kad su procjena utjecaja zahvata na okoliš i okolišna dozvola (IPPC/IED) objedinjeni u jedan postupak, odluka o utjecaju zahvata na okoliš ili odluka o tome treba li provesti proceduru procjene utjecaja zahvata na okoliš donosi se u obliku rješenja / upravnog akta.^[14] To znači da se takvo rješenje može osporavati i da vrijede sva ostala pravila koja se odnose na druge okolišne postupke (opća pravila opisana u poglavlju 1.4 točka 3). Rok za podnošenje tužbe Upravnom sudu odgovara roku u ostalim upravnim postupcima, a iznosi 30 dana od datuma dostave rješenja koje se osporava. Postoji dodatni rok koji se primjenjuje ako rješenje nije dostavljeno, ali je javno objavljeno (primjerice na mrežnim stranicama Ministarstva). U tom slučaju rok za podnošenje tužbe od 30 dana počinje teći 8 dana od dana objave rješenja.

4. Pravila o aktivnoj legitimaciji povezana s područjem primjene (uvjeti, vremenski okvir, zainteresirana javnost)

Odluka o opsegu procjene ne donosi se u obliku rješenja / upravnog akta^[15], dakle ta odluka se ne može se osporavati zasebno, nego tek kasnije, zajedno s konačnim rješenjem o procjeni utjecaja zahvata na okoliš ako su procedure procjene utjecaja zahvata na okoliš i okolišne dozvole (IPPC/IED) provedene u objedinjenom postupku.

5. U kojoj fazi javnost može osporiti upravne odluke o projektima zaštite okoliša? Postoji li rok za osporavanje odluka?

U pravilu, rješenja u vezi s projektima koji će imati utjecaj na okoliš mogu se osporiti zajedno s konačnim rješenjem (okolišnom dozvolom).

Rok za pokretanje tužbe na Upravnom sudu odgovara roku u ostalim upravnim postupcima, a iznosi 30 dana od datuma dostave rješenja koje se osporava. Postoji dodatni rok koji se primjenjuje ako rješenje nije dostavljeno, ali je javno objavljeno (primjerice na mrežnim stranicama Ministarstva). U tom slučaju rok za podnošenje tužbe od 30 dana započinje 8 dana od dana objave rješenja.

6. Može li javnost osporiti konačno odobrenje?

NVO ili pojedinci mogu osporiti konačnu odluku, što znači okolišnu dozvolu.

7. Opseg sudskog preispitivanja – kontrola materijalne/postupovne zakonitosti. Može li sud postupati po službenoj dužnosti? Mogu li se osporiti odluke, djelovanja ili nedjelovanja?

Upravni sud može preispitivati materijalnu i procesnu zakonitost postupka izdavanja okolišne dozvole (IED). U praksi sud ne provjerava znanstvenu točnost IED dokumentacije. Dakle, sud u praksi kontrolira samo proceduralnu zakonitost, iako može imenovati vještake ili dopustiti strankama u postupku da predlože vještake. Upravni sud raspravlja o tužbama i kao kasacijski sud (procesne pogreške i pogrešna primjena materijalnog prava) i kao reformacijski sud (utvrđivanje činjenica). Međutim, budući da su reformacijske ovlasti upravnih sudova uvedene tek nedavno (2010.), sudovi još uvijek sramežljivo koriste ove ovlasti. Kao posljedica toga, u praksi sud uglavnom djeluje kao kasacijski sud, posebno u složenim stvarima, poput prava okoliša.

Upravni sudovi imaju mandat preispitivati upravne odluke (i upravne ugovore) kako bi utvrdili ispunjavaju li minimalne zahtjeve za osnovnu zakonitost. Međutim, to mogu učiniti tek nakon što je stranka pokrenula postupak, bez obzira na činjenicu je li se bilo koja od stranaka u postupku na to pozvala. Sud je službeno ovlašten utvrditi postojanje minimalnih zakonskih zahtjeva za odluku, nakon što je ta odluka u sudskom postupku. Sud ne može djelovati samoinicijativno.

Sud može pokrenuti postupak ocjene zakonitosti općeg akta (npr. zakona, prostornog plana, pravilnika itd.) na vlastiti prijedlog. Međutim, tome moraju prethoditi informacije dobivene od građanina ili ombudsmena ili zahtjev drugog suda. To sužava koncept djelovanja na vlastiti zahtjev.

8. U kojim se fazama one mogu osporiti?

Odluke o okolišnoj dozvoli (IED-u) u pravilu su osporive u konačnoj upravnoj odluci (okolišna dozvola). Iznimno, ako je postupak izdavanja okolišne dozvole integriran u postupak PUO, tada postoji mogućnost osporavanja odluke o ocjeni o potrebi PUO (screening).

9. Postoji li prije podnošenja tužbe sudu obveza da se prije pokretanja postupaka sudskog preispitivanja iscrpe postupci upravnog preispitivanja?

Da, Sud će odbiti tužbu ako nije poštivana hijerarhija pravnih lijekova. U slučaju da je upravnu odluku o okolišnom pitanju donijela neka niža razina tijela za zaštitu okoliša, na primjer gradska, općinska ili županijska (regionalna) razina, postoji mogućnost žalbe Ministarstvu gospodarstva i održivog razvoja. Žalbe o kojima odlučuje Ministarstvo mogu se pobijati pred Upravnim sudom. Žalba Ministarstvu mora se iskoristiti prije tužbe sudu, pa Ministarstvo donosi rješenje koje se potom može osporavati na Upravnom sudu.

Ako je Ministarstvo donijelo upravnu odluku, nema višeg tijela za žalbu, ali se može pokrenuti spor pred Upravnim sudom.

10. Je li za aktivnu legitimaciju pred nacionalnim sudovima potrebno sudjelovati u fazi javnog savjetovanja u okviru upravnog postupka – iznositi primjedbe, sudjelovati na raspravi itd.?

Da, za pojedince i ne za nevladine organizacije. Na temelju članka 168. Zakona o zaštiti okoliša (u daljnjem tekstu: ZoZO) pristup pravosuđu za članove zainteresirane javnosti preduvjetovan je sudjelovanjem javnosti u javnom savjetovanju. Međutim, predviđene su dodatne odredbe za nevladine organizacije (koje ispunjavaju i druge uvjete, naravno) za koje nije potrebno sudjelovanje u fazi javnog savjetovanja kako bi imali pravo na pristup sudu.

11. Pravično, nepristrano – kako se to primjenjuje u nacionalnoj nadležnosti?

Prema Zakonu o upravnim sporovima, Sud će prije odluke dati priliku svakoj stranci da izrazi mišljenje o zahtjevima ili izjavama drugih strana i o svim činjenicama i pravnim pitanjima koja su dio spora.[16] Također, Sud je dužan osigurati da nedostatak znanja i iskustva stranaka ne prouzrokuje štetu njihovim pravima.

Prema praksi Ustavnog suda, on razmatra načelo jednakosti oružja (sredstava) u smislu poštene ravnoteže koja nužno podrazumijeva razumnu mogućnost stranaka da iznesu činjenice i potkrijepe ih svojim dokazima na način da ne stavljaju niti jednu stranku u znatno lošiji položaj od suprotne stranke[17].

12. Kako se pojam „pravovremeno” primjenjuje u nacionalnom zakonodavstvu?

Ne postoji posebno pravilo o pravovremenosti za pristup pravosuđu u slučajevima okolišne dozvole (IED-a). Pogledajte odjeljak 1.7.1. točka 4.

13. Je li dostupna privremena zabrana? Ako jest, koji su postupovni zahtjevi za njezino donošenje? Postoje li posebna pravila koja se primjenjuju u tom području, osim općih nacionalnih odredbi?

Privremene mjere su dostupne kao i u drugim upravnim postupcima, ali ne postoji posebno pravilo koje bi se odnosilo samo na sudske slučajeve povezane s postupkom okolišne dozvole (IED-a).

Ovdje treba objasniti da Zakon o upravnim sporovima predviđa dvije mjere predostrožnosti: odgovorni učinak tužbe (članak 26.) i privremenu mjeru (članak 47.). Prva se može donijeti na zahtjev stranke ili po službenoj dužnosti (iako sudovi zasad ne vrše tu ovlast), a druga se može izdati samo na prijedlog stranke.

Izvršenje osporavane upravne odluke može se odgoditi samo putem posebnog instituta odgode učinka tužbe (članak 26.). Privremene mjere iz Zakona o upravnim sporovima imaju i druge funkcije, koje su rijetko prisutne u upravnom sporu (npr. mjere u postupcima u kojima se ne donosi upravni akt, zabrana raspolaganja imovinom, itd.). Ne postoji žalba na odluku o odgađanju učinka tužbe (Zakon o upravnim sporovima, članak 67. stavak 1. i članak 26. stavak 2.). U slučaju tužbe Zelene akcije, Zelene Istre i nekoliko privatnih tužitelja protiv okolišne dozvole (u to vrijeme nazvane - ekološka dozvola) koju je Ministarstvo zaštite okoliša i prirode izdalo za termoelektranu Plomin C, tražena je privremena mjera. Sud je odbio jer odluka o prihvatljivosti za okoliš ne predstavlja neposredni izvršni akt za realizaciju projekta. Međutim, odluka jest nužni preduvjet za dobivanje takvog izravnog izvršnog akta u daljnjim koracima projekta. Javnost i zainteresirana javnost nemaju pravo sudjelovati u ovim daljnim postupcima i stoga ne mogu tražiti obustavu izvršenja odluke o ekološkoj prihvatljivosti prije nego što se slučaj zaključi na sudu.

14. Jesu li informacije o pristupu pravosuđu pružene javnosti strukturirane i lako dostupne?

Ne postoje posebna pravila o informacijama o pristupu pravosuđu u slučajevima okolišne dozvole (IED).

1.8.3. Odgovornost za okoliš[18]

Specifična nacionalna pravna pravila koja se odnose na primjenu Direktive o odgovornosti za štete u okolišu 2004/35 / EZ, članaka 12. i 13

1) Koje uvjete trebaju ispuniti fizičke ili pravne osobe (uključujući NVO-e za zaštitu okoliša) da bi sud ili drugo nepristrano i neovisno tijelo preispitalo odluku nadležnog tijela o žalbi koja se odnosi na okoliš u skladu s člankom 13. stavkom 1. Direktive o odgovornosti za okoliš (ELD)?

ZoZO[19] predviđa da javnost pogođena štetom u okolišu (uključujući zainteresiranu javnost, pa tako i nevladine udruge u okolišu) može nadležnom tijelu podnijeti prijavu štete u okolišu. Tijelo odlučuje o ovoj obavijesti u obliku upravnog akta (upravni akt) koji se može osporiti samo pred Upravnim sudom, a žalba upravnim tijelima nije dopuštena. Pravila o položaju stranke u takvim su slučajevima ista kao i u drugim okolišnim sporovima.

Tijela vlasti djeluju po službenoj dužnosti putem inspekcija. Ako utvrde pojavu štete, trebaju nastaviti s postupcima predviđenim relevantnim zakona za predmetni slučaj. To se može biti izdavanje novčane kazne, izdavanja naloga za poštivanje propisa i / ili povrata u prvobitno stanje ili pokretanje kaznenog postupka, ako je primjenjivo.

Međutim, nije predviđen pristup pravosuđu za zainteresiranu javnost, u skladu s člankom 13. stavkom 1. ELD-a, za one slučajeve u kojima su vlasti postupale po službenoj dužnosti. To znači da bi, slijedeći postojeća pravila, javnost trebala pokrenuti novu prijavu štete u okolišu samo kako bi mogla osporavati pred upravnim sudom o tome ako je nezadovoljna načinom na koji se slučaj vodio po službenoj dužnosti (i slijedeći obavijest). Ovo je zasigurno višak postupka koji dovodi do nerazumnog produljenja vremena potrebnog za rješavanje slučaja šteta u okolišu.

2) Koji je rok za podnošenje žalbi?

Kao što je gore spomenuto, žalba nije moguća, ali je rok za upravni spor isti kao i u drugim okolišnim slučajevima.

Rok za podnošenje zahtjeva Upravnom sudu isti je kao i u ostalim upravnim predmetima, 30 dana od dostavljanja rješenja koje se može osporiti. Postoji dodatni rok ako odluka nije dostavljena stranci, ali je javno dostupna (na primjer na web stranici Ministarstva). U tom slučaju rok od 30 dana za podnošenje tužbe Sudu započinje 8 dana od dana objave odluke.

3) Postoje li zahtjevi u odnosu na primjedbe koje se prilažu zahtjevu za djelovanje u skladu s člankom 12. stavkom 2. Direktive o odgovornosti za okoliš (ELD)? Ako postoje, koji su?

ZoZO[20] predviđa da prijava štete u okolišu mora biti popraćena odgovarajućim informacijama i podacima koji podupiru tvrdnje o šteti u okolišu. Nema drugih specifičnih uvjeta.

4) Postoje li posebni zahtjevi koji se odnose na „vjerojatnost“ radi dokazivanja da je nastala šteta u okolišu i, ako postoje, koji su to zahtjevi?

ZoZO[21] predviđa da će nakon prijave štete u okolišu inspekcijska služba nadležnog tijela provesti nadzor na mjestu na koje se prijava odnosi i provjeriti ukazuje li prijava uvjerljivo na postojanje štete u okolišu. Tada će inspekcijska služba pružiti priliku operatoru da komentira tvrdnje iz prijave.

5) Zahtjeva li se određeni način i/ili jesu li određeni rokovi za obavještanje ovlaštenih fizičkih ili pravnih osoba (uključujući ovlaštene ekološke NVO-e) o odluci nadležnog tijela? Ako da, koji je to način i koji su to rokovi?

Nisam upoznata sa određenim načinom ili vremenskim ograničenjima postavljenim u tom smislu.

6) Primjenjuje li država članica proširenje ovlaštenja za traženje djelovanja nadležnog tijela u pogledu štete u okolišu u slučajevima neposredne opasnosti nastanka takve štete?

Da, operater je odgovoran za štetu u okolišu, ali i za neposrednu opasnost od takve štete. Međutim, čini se da javnost može samo obavijestiti (prijaviti inspekciji) nadležnu vlast o šteti u okolišu, a ne i o neposrednoj prijetnji takve štete.

7) Koja je nadležna tijela odredila država članica?

Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja je nadležno tijelo za odgovornost za štete u okolišu.

8) Zahtjeva li država članica iscrpljivanje upravnog postupka preispitivanja prije pokretanja sudskih postupaka?

Kao što je gore spomenuto, odluka o prijavi štete u okolišu, a isto je i s odobravanjem plana sanacije (sanacijski plan), donosi se u obliku upravnog akta, tako da je moguće samo sudsko preispitivanje te odluke.

1.8.4. Prekogranična postupovna pravila u predmetima povezanim sa zaštitom okoliša

1) Postoje li pravila o uključivanju drugih zemalja? U kojoj se fazi postupka mogu osporavati odluke o okolišu?

Zakon o zaštiti okoliša sadrži pravila koja u slučaju da Ministarstvo ili drugo upravno tijelo za zaštitu okoliša (na županijskoj razini ili na razini grada Zagreba) zaključi da bi određena odluka o okolišu mogla značajno utjecati na okoliš i / ili zdravlje druge države, Ministarstvo ili drugo tijelo je dužno obavijestiti tu zemlju o tom postupku. To može biti strategija, program, plan (SPUO postupak), projekt, objekt (PUO postupak), industrijsko ili slično postrojenje (okolišna dozvola). Također, zahtjev za sudjelovanje u takvom postupku može doći od one zemlje koja smatra da će na nju utjecati određena odluka.

Pravila za osporavanje odluka u pitanjima okoliša ista su za pogođene zemlje kao i za hrvatske pojedince i nevladine organizacije, pa se konačne odluke mogu pobijati pred Upravnim sudom. Izuzeće je odluka o strateškoj procjeni utjecaja na okoliš (SPUO) koja se ne može osporiti jer nije donesena u obliku upravnog akta.

2) Pojam zainteresirane javnosti?

Za zainteresiranu javnost iz drugih zemalja primjenjuju se ista pravila kao i za zainteresiranu domaću javnost. Ne postoje posebna pravila postavljena samo za hrvatske građane, ali također ni posebna samo za građane drugih zemalja. Upravni postupci u pitanjima okoliša u osnovi su otvoreni za sve u smislu sudjelovanja u određenim postupcima, a druga stvar je imati status stranke u postupku.

3) Jesu li NVO-i pogođene zemlje aktivno legitimirani? Kada i kojem sudu mogu podnijeti žalbe? Na koji oblik pomoći u postupku imaju pravo (pravna pomoć, zahtjev za donošenje privremene zabrane, privremene mjere, besplatna pomoć)?

Zakon o zaštiti okoliša nema posebnu odredbu o pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša za strane nevladine udruge, ali također nema odredbu koja bi to zabranjivala. U tom smislu, ako strana nevladina organizacija može ispuniti sve uvjete potrebne da bi nevladine organizacije imale pravni interes, vjerojatno bi to Sud dopustio. Nažalost, još uvijek nema slučaja u kojem je neka nevladina organizacija iz strane zemlje podnijela ili se pridružila nekom okolišnom slučaju, pa nije sigurno što bi sud odlučio.

Što se tiče ostalih pitanja, pravila koja su postavljena za hrvatske nevladine organizacije vjerojatno bi se primjenjivala za strane nevladine organizacije - besplatna pravna pomoć ne pruža se nevladinim organizacijama, već samo fizičkim osobama, upravna odluka može se pobijati pred Upravnim sudom, moguća je privremena mjera, ali se rijetko može odobriti u okolišnim slučajevima. Rok je isti kao i u drugim upravnim predmetima, 30 dana od dostavljanja rješenja koje se može osporiti. Dodatni je rok ako odluka nije dostavljena stranci, ali je javno dostupna (na primjer na web stranici Ministarstva). U tom slučaju rok od 30 dana za podnošenje tužbe Sudu započinje 8 dana od objave odluke.

4) Jesu li pojedinci pogođene zemlje aktivno legitimirani? Na koji oblik pomoći u postupku imaju pravo (pravna pomoć, zahtjev za donošenje privremene zabrane, privremene mjere, besplatna pomoć)?

Prema Zakonu o zaštiti okoliša[22], pojedinci imaju pravo podnijeti tužbu ako mogu dokazati povredu svog prava zbog mjesta i / ili prirode i utjecaja projekta i ako su sudjelovali u postupku kao zainteresirana javnost. Dakle, ako strani državljanin može dokazati povredu svog prava u smislu te odredbe ZoZO-a, on / ona može imati status stranke.

Što se tiče ostalih pitanja, upravna odluka može se pobijati pred Upravnim sudom, privremena mjera je moguća, ali se rijetko odobrava u okolišnim slučajevima, rok je isti kao i u drugim upravnim predmetima, 30 dana od dana dostavljanja odluke koja se može osporiti. Dodatni je rok ako odluka nije dostavljena, ali je javno dostupna (na primjer na web stranici Ministarstva). U tom slučaju rok od 30 dana za podnošenje tužbe Sudu započinje 8 dana od objave odluke. Državljanin koji nisu iz Hrvatske mogu dobiti pravnu pomoć u Hrvatskoj, tako da lako mogu angažirati odvjetnike, ali besplatnu pravnu pomoć može biti teško dobiti, jer je prilično ograničena i za hrvatske građane.

5) U kojoj se fazi informacije daju zainteresiranoj javnosti (uključujući i prethodne stranke)?

Informacije zainteresiranoj javnosti druge države pružaju se u isto vrijeme i pod istim uvjetima kao i za domaću zainteresiranu javnost. To nije tako jasno navedeno u ZoZO-u, ali za svaki postupak (SPUO, PUO, okolišna dozvola - IED) utvrđuje se da pravila o pristupu informacijama moraju biti osigurana sukladno odredbama ZoZO i Uredbe o pristupu informacijama i sudjelovanju javnosti u pitanjima zaštite okoliša.

6) Koji su rokovi za uključivanje javnosti, uključujući pristup pravosuđu?

Rok je isti kao u ostalim upravnim predmetima, 30 dana od dostavljanja rješenja koje se može osporiti. Dodatni je rok ako odluka nije dostavljena, ali je javno dostupna (na primjer na web stranici Ministarstva). U tom slučaju rok od 30 dana za podnošenje tužbe Sudu započinje 8 dana od objave odluke. Državljanin koji nisu iz Hrvatske mogu dobiti pravnu pomoć u Hrvatskoj, tako da lako mogu angažirati odvjetnike, ali moglo bi biti teško dobiti besplatnu pravnu pomoć, jer je već prilično teško dobiti je i za hrvatske građane.

7) Na koji se način strankama osiguravaju informacije o pristupu pravosuđu?

Ne postoji posebno pravilo o informacijama o pristupu pravosuđu stranim strankama. Sve upravne odluke, pa tako i okolišne, moraju sadržavati informacije o pristupu pravosuđu (pouka o pravnom lijeku).

8) Je li stranim sudionicima osigurano prevođenje, tumačenje? Koja se pravila primjenjuju?

Prema Zakonu o upravnim sporovima vrijedi pravilo da se upravni sporovi provode na hrvatskom jeziku i na latiničnom pismu. Međutim, stranke i sudionici u upravnom sporu imaju pravo koristiti vlastiti jezik s ovlaštenim prevoditeljem pred sudom. Troškove prijevoda mora snositi stranka na koju se odnose, osim ako posebnim zakonom nije drugačije određeno.

Što se tiče dokumenata predanih Sudu, vrijedi pravilo da svi dokumenti trebaju biti na hrvatskom jeziku ili prevedeni na hrvatski jezik. U praksi ako se neka dokumentacija podnosi na stranom jeziku, Sud može naložiti stranci da je prevede, Sud može sam zatražiti prijevod ili zanemariti dokumentaciju koja nije na hrvatskom jeziku.

Ministarstvo pravosuđa nudi i popis [stalnih sudskih tumača](#) za različite jezike.

9) Postoje li druga relevantna pravila?

Ne znam nijedno drugo važno pravilo osim onih koje su već opisane u ovom poglavlju.

[1] Ustav, čl. 118, st. 3

[2] Šarin D.; ustavni sud Republike Hrvatske, Zagreb, Hrvatska

[3] *Zakon o sustavu državne uprave (N.N. 150/11, 12/13, 93/16, 104/16)*

[4] Prema izjavi Alena Rajka, suca upravnog suda u Rijeci.

[5] Zakon o upravnom postupku, Članak 66.

[6] ZUP, čl. 123-132

[7] Zakon o upravnom postupku, Članak 76-78

[8] Zakon o općem upravnom postupku, čl. 112. st. 3.

[9] Čl. 79. Zakona o upravnim sporovima

[10] Čl. 90 Zakon o zaštiti okoliša, NN 118/18

[11] Čl. 86 Zakon o zaštiti okoliša

[12] Čl. 6. Zakona o upravnim sporovima

[13] Dr. sc. Šarin, D., str. 736. i 737., Aspekti prava na pravično suđenje.

[14] Čl. 90. Zakona o zaštiti okoliša, NN 118/18

[15] Čl. 86. Zakona o zaštiti okoliša

[16] Čl. 6. Zakona o upravnim sporovima

[17] Dr.sc. Šarin D., page 736. and 737, Aspekti prava na pravično suđenje

[18] Vidjeti i predmet C-529/15.

[19] Zakon o zaštiti okoliša, NN 12/2018, čl. 191

[20] Zakon o zaštiti okoliša, NN 12/2018, čl. 191

[21] Zakon o zaštiti okoliša, NN 12/2018, čl. 191

[22] Zakon o zaštiti okoliša; NN 80/13, 153/13, 78/15, 12/18 čl. 167 st. 1 and čl. 168 st. 1

Posljednji put ažurirano: 26/07/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

1.1. Odluke, djelovanja ili nedjelovanja koji se odnose na pojedine aktivnosti u okviru područja primjene zakonodavstva EU-a u području zaštite okoliša, ali izvan područja primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš i Direktive o industrijskim emisijama^[1]

1) Koja su važeća nacionalna zakonska pravila o aktivnoj legitimaciji pojedinaca i NVO-â koji žele postići a) upravno preispitivanje i b) pravno osporavanje postupaka za donošenje odluke, djelovanje ili nedjelovanje i njihova sadržaja pred nacionalnim sudom (posebno uvjeti koje treba ispuniti i eventualni rokovi koji se primjenjuju na osporavanje)? Koliko je učinkovita razina pristupa nacionalnim sudovima s obzirom na sudsku praksu Suda Europske unije i svaku povezanu nacionalnu sudsku praksu?

Osnovna pravila za upravne postupke dana su u Zakonu o općem upravnom postupku iz 2009. godine (u daljnjem tekstu: ZUP). ZUP ima osnovne odredbe (članci 1-39.) koje se primjenjuju na sve upravne postupke. Sektorske specifičnosti upravnih postupaka mogu se detaljno objasniti u sektorskim zakonima, ali ne smiju odstupati od osnovnih odredbi ZUP-a. ZUP ima opću odredbu o statusu stranke koja je dana u članku 4. i koja određuje tko može biti stranka u upravnom postupku. Opće pravilo propisuje da je stranka u upravnom postupku „fizička ili pravna osoba na čiji je prijedlog pokrenut postupak, protiv koje se postupak vodi ili koja ima pravo sudjelovati u postupku radi zaštite svojih prava ili pravnih interesa”.

Dakle, prema općoj odredbi povrh izravnih stranaka u postupku, stranka u postupku može biti i ona koja može dokazati povredu prava. Prema općim odredbama, samo stranke u postupku mogu se žaliti ili pribjeći sudskom preispitivanju odluke. Žalba se podnosi u roku od 15 dana od dostave rješenja (osim ako je drugačije navedeno), a tužba se podnosi u roku od 30 dana od dostave (ako nije drugačije navedeno).

Sektorski zakoni obično definiraju iscrpan popis mogućih stranaka u upravnom postupku. Npr. Zakon o prostornom planiranju definira moguće stranke za izdavanje lokacijske dozvole kao stranku koja traži dozvolu, vlasnika ili nositelja prava na nekretninama za koje se izdaje dozvola i vlasnika ili nositelja prava na susjednim nekretninama. U praksi stranke koje bi mogle dokazati povredu prava (npr. vlasnici nekretnina koje ne izravno graniče sa dotičnom nekretninom), a sljedeći odredbu članka 4. ZUP-a, mogle bi dobiti status stranke u izdavanju lokacijske dozvole obično nisu prepoznate kao stranke koje bi mogle dokazati povredu prava prema članku 4. ZUP-a. U stvari, status stranke provodi se samo na temelju izričitih odredbi o pravnom položaju sadržanih u sektorskim zakonima. Posebna statusna prava priznaju se nevladinim organizacijama iz područja okoliša za one upravne postupke koji se provode na temelju Zakona o zaštiti okoliša (PUO, okolišna dozvola, SPUO, itd.). Iako NVO nisu prepoznate kao stranke u tim postupcima, ali sudjeluju kao javnost i zainteresirana javnost, ipak mogu pristupiti sudu i osporavati odluke donesene u tim postupcima.

Protiv odluka na koje se ne može uložiti žalba ili protiv neuspješnih žalbi može se podnijeti tužba sudu. Na temelju sektorskih zakona, samo stranke u postupku mogu podnijeti tužbu. Tužbe obično treba podnijeti u roku od 30 dana od dana dostavljanja upravne odluke (ili odbijanja upravne žalbe) strankama. Međutim, opći zakon kojim se uređuju upravni sporovi pred Upravnim sudovima sadrži mnogo šire opće odredbe. Na temelju Zakona o upravnim sporovima (u daljnjem tekstu: ZUS) stranke u upravnom sporu su tužitelj, tuženik i zainteresirana (treća) strana. Ne samo da je tužitelj vrlo široko definiran, već i zainteresirana strana. Tužitelj je bilo koja fizička ili pravna osoba čija su prava ili pravni interesi povrijeđeni pojedinačnom odlukom, postupkom ili propustom javnog tijela ili nedonošenjem pojedinačne odluke ili nepostupanja u propisanom roku, ili zaključenjem, raskidom ili provedbom upravnog ugovora (upravni ugovori sklapaju se između tijela javne vlasti i stranke u upravnom postupku radi provedbe prava i obveza rješenja donesenog u upravnom postupku u tim slučajevima kada zaključak takav ugovor izričito je predviđen sektorskim zakonom). Zainteresirana strana, ona koja intervenira u upravnom sporu između tužitelja i tuženika, je svaka osoba na čija bi prava ili pravne interese utjecali poništavanje, izmjena ili donošenje pojedinačne odluke, aktom ili propustom javnog ovlaštenja, te zaključenjem, raskidom ili provedbom upravnog ugovora. Postoji i dodatna, posebna vrsta zainteresiranih strana - npr. pučki pravobranitelj, ali stranke ove vrste vrlo rijetko odlučuju sudjelovati u sporovima. Upravni sud raspravlja o tužbama i kao kasacijski sud (procesne pogreške i

pogrešna provedba materijalnog prava) i kao reformacijski sud (utvrđivanje činjenica). Međutim, budući da su reformatorske ovlasti upravnih sudova uvedene tek nedavno (2010.), sudovi još uvijek sramežljivo koriste ove ovlasti. Kao posljedica toga, u praksi sud uglavnom djeluje kao kasacijski sud, posebno u složenim stvarima, poput okolišnih pitanja.

Kapaciteti hrvatskih nevladinih organizacija za zaštitu okoliša prilično su ograničeni pa pažljivo biraju slučajeve koje će pokrenuti. Obično su to izravni slučajevi ius standi regulirani Zakonom o zaštiti okoliša. Dakle, autori nisu upoznati postoje li testni slučajevi koji bi se pozivali na pristup pravosuđu na temelju sudske prakse Europskog suda. Međutim, čak i u "redovnim" slučajevima sudovi nerado koriste i tumače sudske prakse Europskog suda. Oni nisu dovoljno upoznati s radom pravosudnog sustava EU-a i nedostaju im znanje i kapaciteti za pregled sudske prakse Europskog suda. Čak i kada se stranke pozivaju na sudske prakse Europskog suda i kada sudovi donesu odluku u skladu s njom, oni obično zanemaruju pozivanje na sudske prakse Europskog suda kao dio svog postupka donošenja odluka. Čak su i u tim slučajevima odluke se obrazlažu pozivanjem na domaće pravne norme. Slijedom toga, domaće se pravne norme rijetko, ako uopće ikad, odbiju u korist sudske prakse Europskog suda, a stranke se ponekad ne pozivaju na sudske prakse Europskog suda zbog loših izgleda za uspjeh.

Općenito, moglo bi se zaključiti da nevladine organizacije nisu ometane u ostvarivanju svog prava na pristup pravosuđu jer im se ne uskraćuje mogućnosti podnošenja tužbe ili upravne žalbe. Međutim, loša kvaliteta preispitivanja i ograničene mogućnosti preispitivanja činjeničnih pitanja ozbiljno podrivaju učinkovitost pravnih lijekova i posljedično prava na pristup pravosuđu.

2) Koji je opseg upravnog preispitivanja (ako je primjenjivo) i sudskog preispitivanja (ako je primjenjivo)? Obuhvaća li i postupovnu i materijalnu zakonitost?

Upravni nadzor dostupan je kada je prvostupanjsku odluku donijelo tijelo koje nije središnje javno tijelo, npr. županijski ured za pitanja okoliša ili druga vrsta regionalne / lokalne vlasti. Središnje javno tijelo (tj. Ministarstvo) ima sve ovlasti za utvrđivanje činjenica potrebnih za donošenje odluke, kao i prvostupanjsko tijelo. Međutim, Ministarstvo rijetko samostalno utvrđuje činjenice i obično preispituje samo procesnu zakonitost osporene odluke i primjenu zakona. Ili potvrđuje odluku ili je vraća na ponovni postupak prvostupanjskom tijelu. Kad Ministarstvo potvrdi prvostupanjsku odluku koju je donijelo drugo tijelo, ili kada takvu odluku donese samo kao prvostupanjsko tijelo, obično nije moguća žalba, ali postoji mogućnost preispitivanja te odluke pred upravnim sudom putem tužbe. Kao što je gore spomenuto, Upravni sud vodi tužbe i kao kasacijski sud (procesne pogreške i pogrešna provedba materijalnog prava) i kao reformacijski sud (utvrđivanje činjenica). Stoga je sud ovlašten utvrđivati sve potrebne činjenice. U pitanjima zaštite okoliša rijetko djeluje u skladu s tim ovlastima i obično promatra samo proceduralnu zakonitost odluke i primjenu zakona. Iskustvo nevladinih okolišnih organizacija pokazuje da njihove potkrijepljene zahtjeve za utvrđivanjem činjenica putem vještačenja sudovi redovito odbijaju.

3) Postoji li prije podnošenja tužbe sudu obveza da se prije pokretanja postupaka sudskog preispitivanja iscrpe postupci upravnog preispitivanja?

Da, ako su takvi upravni postupci dostupni. Ako odluku donosi tijelo protiv čije odluke ne postoji mogućnost upravne žalbe nadređenom tijelu (npr. Ministarstvo), tada je prvi sljedeći korak tužba sudu.

4) Je li za aktivnu legitimaciju pred nacionalnim sudovima potrebno sudjelovati u fazi javnog savjetovanja u okviru upravnog postupka – iznositi primjedbe, sudjelovati na raspravi itd.?

Da za pojedince i ne za nevladine organizacije. Na temelju članka 168. Zakona o zaštiti okoliša (u daljnjem tekstu: ZoZO) za pristup pravosuđu za članove zainteresirane javnosti preduvjet je sudjelovanje u prethodnim postupcima. Međutim, predviđene su dodatne odredbe za nevladine organizacije (koje ispunjavaju i druge uvjete, naravno) za koje nije potrebno sudjelovanje u fazi javnog savjetovanja kako bi imali svoj status stranke.

U postupku koji se temelji na Zakonu o prostornom planiranju, ako se stranka ne odazove na poziv za javni uvid u postupku izdavanja lokacijske dozvole, ta stranka gubi pravo zahtijevati obnovu postupka.

5) Postoje li razlozi/tvrdnje koji se ne smiju iznositi u fazi sudskog preispitivanja?

U sudskom postupku protiv rješenja o procjeni utjecaja na okoliš, prema ustaljenoj sudskoj praksi, činjenica da projekt nije u skladu s dokumentima prostornog uređenja ne može se bitno osporiti. Činjenica da je projekt u skladu s prostorno-planskim dokumentima dokazuje se u postupku PUO mišljenjem ili drugim dokumentom nadležnog tijela (koje je tijelo koje nije nadležno za postupak PUO). U tužbi protiv PUO rješenja može se osporiti samo postojanje takvog mišljenja ili dokumenta, a ne i njegov sadržaj / istinitost. Činjenica sukladnosti projekta s prostorno-planskim dokumentima utvrđuje se u postupku izdavanja lokacijske dozvole. Međutim, iako je lokacijska dozvola odobrenje za provedbu projekta kako je definirano Direktivom o procjeni utjecaja na okoliš, javnost nema pravnu sposobnost osporavati lokacijsku dozvolu (kao što ima mogućnost za procjenu utjecaja na okoliš). Stoga javnost nema izravnu pravnu sposobnost da ospori sukladnost projekata s prostornim planovima.

6) Pravično, nepristrano – kako se to primjenjuje u nacionalnoj nadležnosti?

ZUP-a određuje u svom članku 6. da će se poštivati načelo razmjernosti između zaštite interesa stranke i javnog interesa. Pravo stranke može se ograničiti samo ako je takvo ograničenje propisano zakonom i samo onoliko koliko je potrebno za postizanje svrhe zakona na proporcionalan način s ciljem koji se želi postići. Kad se na temelju zakona stranci utvrdi obveza, propisane mjere bit će najpovoljnije za stranku ako se tim mjerama može postići svrha zakona. Vlasti su općenito dužne omogućiti najlakše i najbrže ostvarivanje prava stranke. Članak 8. predviđa utvrđivanje materijalne istine, tj. svih činjenica i okolnosti važnih za donošenje ispravne i pravne odluke. Tijelo je slobodno u utvrđivanju svih činjenica i procjeni njihova značenja, a pritom mora uzeti u obzir sve dostupne dokaze i činjenice, uzete neovisno i u njihovoj korelaciji.

Zakon o upravnim sporovima koji se odnosi na sudsko preispitivanje upravnih odluka dodatno jača položaj stranaka u upravnim sporovima. Sporovi se vode kao izravni, usmeni i javni sporovi u kojima svaka stranka treba imati priliku očitovati se o zahtjevima i navodima drugih strana u sporu i svim činjenicama i pravnim pitanjima predmetnog slučaja. Treba napomenuti da postoji nekoliko iznimaka od obveze održavanja usmene rasprave (Zakon o upravnim sporovima, članak 36.), ali oni se rijetko primjenjuju u slučajevima zaštite okoliša, gdje se najčešće osporavaju ključne činjenice. Prema Zakonu o upravnim sporovima, Sud će prije odluke dati priliku svakoj stranci da se očituje o zahtjevima ili izjavama drugih strana i o svim činjenicama i pravnim pitanjima koja su dio spora.^[2] Također, Sud je dužan osigurati da nedostatak znanja i iskustva stranaka ne prouzrokuje štetu njihovim pravima.

Prema praksi Ustavnog suda, on razmatra načelo jednakosti sredstava u smislu poštene ravnoteže koja nužno podrazumijeva razumnu mogućnost stranaka da iznesu činjenice i potkrijepe ih svojim dokazima na način da ne stavljaju niti jedan od stranke u znatno lošiji položaj od suprotne stranke.^[3]

Ta su prava dodatno razrađena odlukom Ustavnog suda iz 2012. godine (U-III6002 / 2011). U citiranoj odluci sud utvrđuje elemente pravičnog suđenja propisane člankom 6.1. Europske konvencije o ljudskim pravima i u članku 29.1 Ustava Republike Hrvatske. Utvrđuje da je upravnom postupku suštinski rizik da bude pristran prema državnim vlastima i da taj rizik treba ublažiti pažljivim razmatranjem svih aspekata predmetnog slučaja i davanjem jednakih mogućnosti svim stranama da dokažu činjenice koje smatraju važnima i pruže dokaze za takve činjenice. To je posebno važno u svjetlu činjenice da je upravni spor često jedina mogućnost protiv odluke javnog tijela u upravnom postupku. Bez obzira na ovu odluku, upravni sudovi u pravilu odbijaju sve dokaze za utvrđivanje činjenica koje predlažu nevladine organizacije za zaštitu okoliša.

7) Kako se pojam „pravovremeno“ primjenjuje u nacionalnom zakonodavstvu?

Opća je odredba da se u upravnim stvarima u kojima javno tijelo postupka na zahtjev stranke i izravno rješava predmetno pitanje rješava odmah, a najkasnije u roku od 30 dana od podnošenja zahtjeva. U slučajevima kada tijelo treba utvrditi činjenice, rok je 60 dana. Rokovi se razlikuju ovisno o vrsti i složenosti postupka i mogu se različito odrediti u sektorskom zakonodavstvu.

Sudski nadzor nije vezan za rokove koji bi bili predviđeni zakonom. Na brzinu rješavanja upravnih sporova najviše utječe opterećenost suda. Dok je prije prosječno vrijeme rješavanja upravnih sporova bilo između 2 i pol i 3 i pol godine, u posljednje vrijeme to se u prosjeku smanjilo na godinu i pol.

8) Je li dostupna privremena zabrana? Ako jest, koji su postupovni zahtjevi za njezino donošenje? Postoje li posebna pravila koja se primjenjuju u pojedinom području, osim općih nacionalnih odredbi?

Žalba u upravnom postupku općenito odgađa izvršenje odluke, osim ako nije drugačije određeno. Podnošenje tužbe u upravnom sporu pred sudom općenito ne odgađa izvršenje upravne odluke.

Ovdje se mora objasniti da Zakon o upravnim sporovima predviđa dvije mjere predostrožnosti: odgodu učinka tužbe (članak 26.) i privremenu mjeru (članak 47.). Prva se može donijeti na zahtjev stranke ili po službenoj dužnosti (iako sudovi zasad ne vrše tu ovlast), a druga se može izdati samo na prijedlog stranke.

Izvršenje osporavane upravne odluke može se odgoditi samo putem posebnog instituta odgode učinka tužbe (članak 26.). Privremene mjere iz Zakona o upravnim sporovima imaju i druge funkcije, koje su rijetko prisutne u upravnom sporu (npr. mjere u postupcima u kojima se ne donosi upravni akt, zabrana raspolaganja imovinom, itd.). Ne postoji žalba na odluku o odgodu učinka tužbe (Zakon o upravnim sporovima, članak 67. stavak 1. i članak 26. stavak 2.).

Privremene mjere postoje kao mogućnost prema odredbi članka 47. ZUS-a. Vrste privremenih mjera nisu određene, pa je, logično, dopuštena bilo koja mjera koja može postići svrhu za koju je odobrena. Najčešće bi to bilo povezano s odgodom učinaka upravne odluke. Svrha dopuštanja privremene mjere je spriječiti ozbiljnu i nepopravljivu štetu stranci koja traži privremenu mjeru. Npr. to može biti ili izravnim štetnim učincima upravne odluke ili aktima vlasti koji bi spriječili stranku da ima koristi od sudske odluke ako se razlikuje od upravne odluke.

Drugi instrument je odgoda izvršenja. Kao što je već gore spomenuto, tužba protiv upravnog rješenja ne odgađa njegovo izvršenje. Međutim, dva različita instrumenta omogućuju odgodu upravnih odluka.

Prva je odredba članka 140/1 ZUP-a. Prema ovoj odredbi, javno tijelo koje odlučuje može odlučiti odgoditi izvršenje svoje odluke ako su kumulativno ispunjeni sljedeći uvjeti:

stranka u postupku zatražila je odgodu

svrha odgode je izbjeći nastanak štete koju bi bilo teško popraviti (ali ne i nemoguću, tj. nepopravljivu štetu),

da odgoda nije izričito zakonom zabranjena za određenu odluku,

da odgađanje nije u suprotnosti s javnim interesom.

Druga je odredba članka 26/2 ZUP-a. Prema ovoj odredbi upravni sud može odlučiti da podnošenje tužbe odgađa izvršenje upravnog rješenja ako su kumulativno ispunjeni sljedeći uvjeti:

Ako bi izvršenje rezultiralo štetom za tužitelja koju bi bilo teško popraviti,

Ako zakon ne predviđa da žalba (u upravnom postupku, a ne u upravnom sporu) protiv te određene odluke ne odgađa njezinu provedbu (kao što je uobičajeno),

Ako odgoda nije u suprotnosti s javnim interesom. Međutim, ovo se rijetko koristi. Jedan od glavnih razloga je taj što sudovi to rijetko dopuštaju, a u većini slučajeva o tome niti ne odlučuju. Umjesto toga, u većini slučajeva donose odluku o prijedlogu za odgodom zajedno s odlukom o glavnom pitanju, u presudi, čineći odgodu izvršenja potpuno besmislenom.

Glavna razlika između dva instrumenta, privremene mjere i odgode izvršenja, jest u uvjetima koji moraju biti ispunjeni za njihovu primjenu. Prva i očita razlika je kvaliteta nadolazeće štete - za privremenu mjeru šteta mora biti nepopravljiva, a za odgodu izvršenja teško popravljiva. Javni interes je još jedan uvjet koji se drugačije primjenjuje. Odgoda izvršenja ne može biti u suprotnosti s javnim interesom, dok privremena mjera može ići čak i protiv javnog interesa ako je nadolazeća šteta velika i nepopravljiva. Također, privremene mjere mogu se izreći čak i u situacijama kada zakon propisuje da žalba ne odgađa izvršenje odluke.

9) Koja su pravila o troškovima osporavanja pristupa pravosuđu u tim područjima? Koje su moguće posljedice gubitka spora pred sudom? Koje su zaštitne mjere od previsokih troškova i sadržavaju li izričito zakonsko upućivanje na zahtjev da troškovi ne bi smjeli biti previsoki?

Sudske pristojbe u upravnim sporovima su određene u paušalnom iznosu, neovisno o vrijednosti predmeta spora. Plaća se pristojba za donošenje presude. Ukupno, sudske pristojbe iznose oko 1.000,00 kn (150 Eura). Međutim, ovo nisu jedini troškovi.

Obično se dodatni troškovi odnose se na troškove tuženika te odvjetničke troškove zainteresirane osobe te na troškove dokaznog postupka. Tuženik/javno tijelo ne može u upravnom sporu biti zastupan od strane odvjetnika, ali neki tuženici, iako u praksi rijetko, mogu biti zastupani po Državnom odvjetništvu.

Državni odvjetnici imaju pravo na naknadu (jednaku odvjetničkoj naknadi).

Za svaki podnesak i pristup na ročište odvjetnik ima pravo zaračunati naknadu od 2.500,00 HRK (otprilike 330 Eura) + PDV (25%). Sudovi najčešće ne odobravaju odvjetnički trošak za podneske u kojima se ne iznose nove činjenice, ili, nakon što je tužba podnesena sadrže činjenice koje se mogu iznijeti i na usmenoj raspravi.

Primjenjuje se pravilo da troškove snosi ona stranka koja nije uspjela u sporu (tko izgubi taj plaća). Troškove upravnog spora mogu činiti i putni troškovi pristupa ročištu za bilo koju od stranaka. Ovi troškovi ovise o tome pred kojim se od četiri suda vodi spor (u Zagrebu, Osijeku, Splitu ili Rijeci). Troškovi se najčešće računaju po formuli 2kn/km pređenog puta + trošak dnevnice (otprilike 170 kn po danu). Troškovi smještaja se obično ne potražuju, a iste bi, zbog veličine Hrvatske, bilo teško i opravdati.

Najznačajniji trošak je odvjetnička naknada koju može potraživati stranka koju zastupa odvjetnik, a zainteresiranu osobu odvjetnici najčešće i zastupaju. U upravnom sporu održava se najmanje jedno ročište, ali obično se održe dva do tri ročišta. Bilo kakvi dodatni troškovi, poput troškova vještačenja o pojedinom pitanju, ovise o zahtjevnosti pitanja i količine vremena i truda koji je potrebno uložiti u njegovo razrješenje. Ti se troškovi uobičajeno predujmljuju (snose unaprijed) od strane stranke koja ih je uzrokovala, odnosno koja potražuje radnju povezanu s takvim troškom. Ne postoji izričita odredba o tome da troškovi ne smiju biti odvratajuće visoki. Primjenjiva je sudska praksa Ustavnog suda o razmjernosti dosuđenih troškova, a ta se praksa odnosi u najvećem dijelu na sudsku praksu Europskog suda za ljudska prava (npr. *Klauz protiv Hrvatske*).

1.2. Odluke, djelovanja ili nedjelovanja koji se odnose na upravne postupke koje je potrebno poštovati radi postupanja u skladu s nacionalnim provedbenim zakonodavstvom kojim se prenosi Direktiva 2001/42/EZ o strateškoj procjeni utjecaja na okoliš (SEA)[4]

1) Koja su važeća nacionalna zakonska pravila o aktivnoj legitimaciji pojedinaca i NVO-â koji žele postići a) upravno preispitivanje i b) pravno osporavanje postupaka za donošenje odluke, djelovanje ili nedjelovanje pred nacionalnim sudom (posebno uvjeti koje treba ispuniti i eventualni rokovi koji se primjenjuju na osporavanje)? Koliko je učinkovita razina pristupa nacionalnim sudovima s obzirom na sudsku praksu Suda Europske unije i svaku povezanu nacionalnu sudsku praksu?

Postupak strateške procjene utjecaja na okoliš završava izvješćem tijela nadežnog za provedbu procjene o rezultatima procjene (Članak 73. stavak 2.

ZoZO). Izvješće o strateškoj procjeni utjecaja na okoliš nije upravni akt. Žalbe u upravnom postupku i tužba kojom se pokreće upravni spor podnose se protiv upravnog akta. Stoga, u ovom slučaju ne postoji mogućnost pristupa pravosuđu, odnosno sudskog preispitivanja izvješća o strateškoj procjeni utjecaja na okoliš.

Međutim, planovi i programi za koje se provodi strateška procjena utjecaja na okoliš smatraju se općim aktima. Njihovo preispitivanje omogućeno je u posebnom postupku pred Visokim upravnim sudom. Iako svatko ima pravo pokrenuti postupak ocjene zakonitosti općeg akta ova mogućnost je značajno sužena uvjetom da ocjena može biti pokrenuta tek na temelju pojedinačnog akta donesenog na temelju osporavanog općeg akta. Primjerice, prostorni plan kao opći akt moguće je osporavati na temelju lokacijske dozvole izdane na temelju tog prostornog plana kao općeg akta.

2) Koji je opseg upravnog preispitivanja (ako je primjenjivo) i sudskog preispitivanja (ako je primjenjivo)? Obuhvaća li i postupovnu i materijalnu zakonitost?
Žalbeni upravni postupak nije primjenjiv u kontekstu strateške procjene utjecaja na okoliš, međutim, uobičajeno kada više tijelo preispituje odluku provostupanjskog tijela onda odlučuje i o postupovnim i o materijalnim pitanjima.

3) Postoji li prije podnošenja tužbe sudu obveza da se prije pokretanja postupaka sudskog preispitivanja iscrpe postupci upravnog preispitivanja?
Da, u drugim upravnim postupcima. Međutim, s obzirom da u postupku strateške procjene utjecaja na okoliš ne postoji mogućnost pobijanja odluke (Izvjješća) taj uvjet nije primjenjiv na ovaj slučaj.

4) Je li za aktivnu legitimaciju pred nacionalnim sudovima potrebno sudjelovati u fazi javnog savjetovanja u okviru upravnog postupka – iznositi primjedbe, sudjelovati na raspravi itd.?
Inače to nije uvjet za pristup pravosuđu, međutim u upravnim postupcima strateške procjene utjecaja na okoliš ne postoji mogućnost pobijanja odluke (Izvjješća).

5) Je li dostupna privremena zabrana? Ako jest, koji su postupovni zahtjevi za njezino donošenje? Postoje li posebna pravila koja se primjenjuju u pojedinom području, osim općih nacionalnih odredbi?
S obzirom da nije izgledno da bi Izvjješća o strateškoj procjeni utjecaja na okoliš bila osporavana u upravnom sporu nije izgledno niti korištenje privremenih mjera.

6) Koja su pravila o troškovima osporavanja pristupa pravosuđu u tim područjima? Koje su moguće posljedice gubitka spora pred sudom? Koje su zaštitne mjere od previsokih troškova i sadržavaju li izričito zakonsko upućivanje na zahtjev da troškovi ne bi smjeli biti previsoki?
Odredbе o troškovima nisu primjenjive jer nije osigurana mogućnost pobijanja Odluka u upravnom postupku strateške procjene utjecaja na okoliš.

1.3. Odluke, djelovanja ili nedjelovanja koji se odnose na upravne postupke koje je potrebno poštovati radi postupanja u skladu sa zahtjevima sudjelovanja javnosti iz članka 7. Aarhuske konvencije kad je riječ o planovima i programima koji nisu podneseni u postupcima utvrđenima u Direktivi 2001/42/EZ o strateškoj procjeni utjecaja na okoliš (SEA)[5]

Primjer plana ili programa koji nije upućen na stratešku procjenu utjecaja na okoliš može biti:

bilo koja strategija, plan ili program koji je donesen radi korištenja na malom području u lokalnoj sredini, ili manje izmjene i/ili dopune bilo kojih strategija, planova ili programa za koje je strateška procjena utjecaja na okoliš obavezna u onim situacijama kada nadležno tijelo odluči da nacrt plana ne treba uputiti na stratešku procjenu utjecaja na okoliš.

Ovo znači da za spomenute strategije, planove i programe, kao i za manje izmjene strategija, planova i programa za koje je strateška procjena obavezna, nadležno tijelo (Ministarstvo ili Županija) provede ocjenu je li strateška procjena potrebna i odluči da nije potrebna. U ovakvim slučajevima glavni je problem da takve odluke nisu upravni akt, kao što to nije ni odluka kojom se okončava postupak strateške procjene utjecaja na okoliš.

1) Koja su važeća nacionalna zakonska pravila o aktivnoj legitimaciji pojedinaca i NVO-â koji žele postići a) upravno preispitivanje i b) pravno osporavanje postupaka za donošenje odluke, djelovanje ili nedjelovanje pred nacionalnim sudom (posebno uvjeti koje treba ispuniti i eventualni rokovi koji se primjenjuju na osporavanje)? Koliko je učinkovita razina pristupa nacionalnim sudovima s obzirom na sudsku praksu Suda Europske unije i svaku povezanu nacionalnu sudsku praksu?

Pravila o mogućnosti pobijanja takvih odluka ograničena su i za pojedince i za nevladine organizacije. Osnovni problem predstavlja činjenica da odluka o planovima i programima nije upravni akt. To znači da takve odluke nije moguće pobijati niti u žalbenom upravnom postupku niti u upravnom sporu pred upravnim sudovima. Takve odluke ne sadrže niti uputu o pravnom lijeku.

Takve odluke može ukinuti tijelo koje ih je i donijelo. Također, kada je odluku donijelo niže prvostupansko tijelo takvu odluku može ukinuti i Ministarstvo. Pojedinci i nevladine organizacije mogu podnijeti prijedlog za ukidanje javnom tijelu (u formi predstavke), međutim, javna tijela nisu obavezna postupiti po takvom prijedlogu. S obzirom na velike diskrecijske ovlasti javnih tijela u takvim slučajevima ovo se ne može smatrati sredstvom pristupa pravosuđu.

2) Koji je opseg upravnog preispitivanja (ako je primjenjivo) i sudskog preispitivanja (ako je primjenjivo)? Obuhvaća li i postupovnu i materijalnu zakonitost?
Žalbeni upravni postupak nije primjenjiv u kontekstu strateške procjene utjecaja na okoliš, međutim, uobičajeno kada više tijelo preispituje odluku provostupanjskog tijela onda odlučuje i o postupovnim i o materijalnim pitanjima.

3) Postoji li prije podnošenja tužbe sudu obveza da se prije pokretanja postupaka sudskog preispitivanja iscrpe postupci upravnog preispitivanja?
Da, u drugim upravnim postupcima. Međutim, s obzirom da u postupku strateške procjene utjecaja na okoliš ne postoji mogućnost pobijanja odluke (Izvjješća) taj uvjet nije primjenjiv na ovaj slučaj.

4) Je li za aktivnu legitimaciju pred nacionalnim sudovima potrebno sudjelovati u fazi javnog savjetovanja u okviru upravnog postupka – iznositi primjedbe, sudjelovati na raspravi itd.?
Pravila o pristupu pravosuđu ovdje nisu primjenjiva, dakle, to u ovom slučaju nije preduvjet.

5) Je li dostupna privremena zabrana? Ako jest, koji su postupovni zahtjevi za njezino donošenje? Postoje li posebna pravila koja se primjenjuju u pojedinom području, osim općih nacionalnih odredbi?

Ne postoje posebna pravila o privremenim mjerama/odgodnom učinku za pojedina upravna područja koja bi se razlikovala od općih pravila upravnog postupka.

Ovdje se mora objasniti da Zakon o upravnim sporovima predviđa dvije mjere predostrožnosti: odgodu učinka tužbe (članak 26.) i privremenu mjeru (članak 47.). Prva se može donijeti na zahtjev stranke ili po službenoj dužnosti (iako sudovi zasad ne vrše tu ovlast), a druga se može izdati samo na prijedlog stranke.

Izvršenje osporavane odluke u upravnom postupku može biti odgođena jedino na temelju posebnog instituta odgodnog učinka tužbe (Članak 26.).

Privremene mjere imaju za cilj ispunjavanje druge svrhe, a s obzirom na prirodu okolišnih upravnih sporova ona se u njemu rijetko pojavljuje (primjerice poduzimanje mjera u postupcima u kojima nije donesen upravni akt, zabrana raspolaganja vlasništvom, itd.). Protiv odluke o odgodnom učinku tužbe nije dopuštena žalba (Zakon o upravnim sporovima, Članak 67. stavak 1. u vezi s Članom 26. stavak 2. Zakona).

6) Koja su pravila o troškovima osporavanja pristupa pravosuđu u tim područjima? Koje su moguće posljedice gubitka spora pred sudom? Koje su zaštitne mjere od previsokih troškova i sadržavaju li izričito zakonsko upućivanje na zahtjev da troškovi ne bi smjeli biti previsoki?

S obzirom na izostanak mogućnosti pobijanja ovih odluka ne postoje s pobijanjem povezani troškovi postupka.

1.4. Odluke, djelovanja ili nedjelovanja koji uzimaju u obzir i planove i programe koji se moraju pripremiti u skladu sa zakonodavstvom EU-a u području zaštite okoliša[6]

Plan gospodarenja otpadom primjer je plana čija je izrada obaveza propisana okolišnim zakonodavstvom Europske unije. Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017. – 2022. godine usvojen je odlukom Vlade RH koja, poput uredbе Vlade RH, ima snagu podzakonskog akta. Vlada je plan usvojila na temelju članka 173. Zakona o održivom gospodarenju otpadom (NN 94/13).

Drugi je primjer Plan upravljanja vodnim područjima 2016. do 2021. Ovaj plan je također usvojen Odlukom Vlade RH koja, kao i vladine uredbе, ima snagu podzakonskog akta. Vlada je plan usvojila na temelju članka 36. Zakona o vodama (NN 153/09, 63/11, 130/11, 56/13 i 14/14).

Općenito, u Hrvatskoj još nema sudske prakse koja bi ukazala na način primjene zahtjeva iz presude Janacek, ali po našem mišljenju, trenutno hrvatsko zakonodavstvo ne omogućava učinkovitu primjenu zahtjeva iz presude Janacek. U tom je slučaju sud presudio da svatko čije je zdravlje ugroženo visokim razinama nedopuštenih emisija u zrak ima pravo izravno zahtijevati od tijela javne vlasti izradu akcijskog plana o uklanjanju takvih emisija. Dakle, propisano je da svatko ima pravo sudskim putem tražiti ispunjenje obaveze koju tijela javne vlasti imaju na temelju općeg propisa, a nisu je ispunili.

Po općim propisima, osoba koja tvrdi da je javno tijelo propustilo izvršiti neku odluku može pokrenuti sudski postupak protiv takvog propusta ako dokaže dovoljan pravni interes, a on se može sastojati u povredi njenog prava na zdravi život. Međutim, takav postupak se može pokrenuti pred upravnim sudom, samo ako se radi o propustu u donošenju pojedinačne odluke. Dakle, postupak ne može biti pokrenut protiv propusta tijela javne vlasti da provede opći akt (u apstraktnom smislu)[7].

1) Koja su važeća nacionalna zakonska pravila o aktivnoj legitimaciji pojedinaca i NVO-a koji žele postići a) upravno preispitivanje i b) pravno osporavanje sadržaja plana pred nacionalnim sudom (posebno uvjeti koje treba ispuniti i eventualni rokovi koji se primjenjuju na osporavanje)? Koliko je učinkovita razina pristupa nacionalnim sudovima s obzirom na sudsku praksu Suda Europske unije i svaku povezanu nacionalnu sudsku praksu?

Ako je plan usvojen u formi zakonskog akta jedini način sudske provjere njegove zakonitosti postoji pred Ustavni sudom. U Republici Hrvatskoj Ustavni sud odlučuje o suglasnosti zakona s Ustavom i međunarodnim ugovorima koji su na snazi te o suglasnosti drugih propisa s Ustavom i zakonom. Tri su načina na koji se pred Ustavni sud može pokrenuti postupak ocjene ustavnosti ili zakonitosti: na zahtjev ovlaštenih tijela javne vlasti, po odluci Ustavnog suda na temelju predstave svake fizičke ili pravne osobe i samoinicijativno od strane Ustavnog suda. Tijela javne vlasti ovlaštena pokrenuti postupak ocjene ustavnosti i zakonitosti su jedna petina (1/5) zastupnica i zastupnika u Hrvatskom saboru, radno tijelo Hrvatskog sabora, Predsjednik RH, Vlada RH (u odnosu na podzakonske akte, ali ne i zakone), Vrhovni sud ili drugi sud (ako se pitanje zakonitosti ili ustavnosti pojavi u sudskom postupku), pravobraniteljica te predstavnička tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (o pitanjima ustavnosti zakona kojim se uređuje ustrojstvo, djelokrug ili financiranje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave). O zahtjevu Ustavni će sud odlučiti po hitnom postupku, a najkasnije u roku od 30 dana od dana zaprimanja zahtjeva.

Svatko, dakle svaka fizička i pravna osoba (slijedom toga i nevladine organizacije), mogu podnijeti prijedlog Ustavnom sudu za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti zakona s Ustavom i ocjenu suglasnosti drugih propisa s Ustavom i zakonom. Sud na sjednici odlučuje o prijedlogu, a ako odluči pokrenuti postupak učiniti će to u roku od najviše godinu dana od dana podnošenja prijedloga.

Zakon koji Ustavni sud proglašuje neustavnim, biti će ukinut. Neustavnost ili nezakonitost drugog propisa dovodi do ukidanja ili poništenja (prestaje važiti od dana donošenja) tog propisa. Razlika između ukidanja i poništenja sastoji se u tome da ako je *drugi propis*[8] poništen on kao da nikada niti nije stvarao pravne učinke, a sve pravne posljedice koje su nastale kao posljedica njegove primjene u vremenu od njegova stupanja na snagu do objave njegova poništenja, također se poništavaju. Međutim, ako je *drugi propis* ukinut, odlučujući trenutak u odnosu na učinke koje taj *drugi propis* proizvodi je dan ukidajuće odluke Ustavnog suda. Svi pravni učinci koji su stupili na snagu prije tog dana ostaju na snazi, ali ukinuti *drugi propis* je od dana ukidajuće odluke bez pravnih učinaka. Pravni učinci ukidanja zakona i/ili drugog propisa omogućuju uspješnoj predlagateljici (na temelju čijeg je prijedloga došlo do ukidanja), kojoj je takvim zakonom i/ili drugim propisom narušeno pravo da na temelju odluke o ukidanju od nadležnog tijela traži izmjenu odluke kojom joj je to pravo narušeno. Drugi to pravo imaju samo u slučaju poništenja drugog propisa (dakle, ne i zakona). Prijedlog (za obnovu postupka) mogu podnijeti u roku od šest mjeseci od odluke Ustavnog suda.

2) Utječe li oblik donošenja plana ili programa na aktivnu legitimaciju (vidjeti i odjeljak 2.5. u nastavku)?

Da, utječe. Ako je neki plan ili program usvojen u obliku zakona onda je pristup pravosuđu moguć jedino pred Ustavni sudom. Formalni kriterij određenja vrste akta (suprotno od materijalnopravnog kriterija) je odlučujući.

3) Koji je opseg upravnog preispitivanja (ako je primjenjivo) i sudskog preispitivanja (ako je primjenjivo)? Obuhvaća li i postupovnu i materijalnu zakonitost?

Žalbeni upravni postupak i upravni spor nisu primjenjivi u ovom slučaju. U Republici Hrvatskoj Ustavni sud odlučuje o suglasnosti zakona s Ustavom i međunarodnim ugovorima koji su na snazi te o suglasnosti drugih propisa s Ustavom i zakonom. Tri su načina na koji se pred Ustavni sud može pokrenuti postupak ocjene ustavnosti ili zakonitosti: na zahtjev ovlaštenih tijela javne vlasti, po odluci Ustavnog suda na temelju predstave svake fizičke ili pravne osobe i samoinicijativno od strane Ustavnog suda. Tijela javne vlasti ovlaštena pokrenuti postupak ocjene ustavnosti i zakonitosti su jedna petina (1/5) zastupnica i zastupnika u Hrvatskom saboru, radno tijelo Hrvatskog sabora, Predsjednik RH, Vlada RH (u odnosu na podzakonske akte, ali ne i zakone), Vrhovni sud ili drugi sud (ako se pitanje zakonitosti ili ustavnosti pojavi u sudskom postupku), pravobranitelj_ica te predstavnička tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (o pitanjima ustavnosti zakona kojim se uređuje ustrojstvo, djelokrug ili financiranje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave). O zahtjevu Ustavni će sud odlučiti po hitnom postupku, a najkasnije u roku od 30 dana od dana zaprimanja zahtjeva.

Svatko, dakle svaka fizička i pravna osoba (slijedom toga i nevladine organizacije), mogu podnijeti prijedlog Ustavnom sudu za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti zakona s Ustavom i ocjenu suglasnosti drugih propisa s Ustavom i zakonom. Sud na sjednici odlučuje o prijedlogu, a ako odluči pokrenuti postupak učiniti će to u roku od najviše godinu dana od dana podnošenja prijedloga.

Zakon koji Ustavni sud proglašuje neustavnim, biti će ukinut. Neustavnost ili nezakonitost drugog propisa dovodi do ukidanja ili poništenja (prestaje važiti od dana donošenja) tog propisa. Razlika između ukidanja i poništenja sastoji se u tome da ako je *drugi propis*[9] poništen on kao da nikada niti nije stvarao pravne učinke, a sve pravne posljedice koje su nastale kao posljedica njegove primjene u vremenu od njegova stupanja na snagu do objave njegova poništenja, također se poništavaju. Međutim, ako je *drugi propis* ukinut, odlučujući trenutak u odnosu na učinke koje taj *drugi propis* proizvodi je dan ukidajuće odluke Ustavnog suda. Svi pravni učinci koji su stupili na snagu prije tog dana ostaju na snazi, ali ukinuti *drugi propis* je od dana ukidajuće odluke bez pravnih učinaka. Pravni učinci ukidanja zakona i/ili drugog propisa omogućuju uspješnoj predlagateljici (na temelju čijeg je prijedloga došlo do ukidanja), kojoj je takvim zakonom i/ili drugim propisom narušeno pravo da na temelju odluke o ukidanju od nadležnog tijela traži izmjenu odluke kojom joj je to pravo narušeno. Drugi to pravo imaju samo u slučaju poništenja drugog propisa (dakle, ne i zakona). Prijedlog (za obnovu postupka) mogu podnijeti u roku od šest mjeseci od odluke Ustavnog suda.

4) Postoji li prije podnošenja tužbe sudu obveza da se prije pokretanja postupaka sudskog preispitivanja iscrpe postupci upravnog preispitivanja?

Načelno da, međutim upravni spor nije primjenjiv na ovu situaciju.[10]

5) Je li za aktivnu legitimaciju pred nacionalnim sudovima potrebno sudjelovati u fazi javnog savjetovanja u okviru upravnog postupka – iznositi primjedbe, sudjelovati na raspravi itd.?

Ne. Postoji mogućnost komentiranja nacrtu prijedloga zakona (i/ili drugog propisa) kada je upućen u javnu raspravu, međutim ovo nije uvjet pojedincima ili nevladinim organizacijama da nakon usvajanja traže ocjenu zakonitosti i/ili ustavnosti.

6) Postoje li razlozi/tvrdnje koji se ne smiju iznositi (ne prihvaćaju se) u fazi sudskog preispitivanja?

7) Pravično, nepristrano – kako se to primjenjuje u nacionalnoj nadležnosti?

Zakon o općem upravnom postupku (dalje: ZUP) propisuje u članku 6. Načelo razmjernosti u zaštiti prava stranaka i javnog interesa. Pravo stranke može se ograničiti postupanjem javnopravnih tijela samo kad je to propisano zakonom te ako je takvo postupanje nužno za postizanje zakonom utvrđene svrhe i razmjerno cilju koji treba postići. Kad se na temelju propisa stranci nalaže kakva obveza, prema njoj će se primjenjivati one mjere za ispunjenje obveze koje su za nju povoljnije, ako se takvim mjerama postiže svrha propisa. Općenito, javnopravna tijela dužna su strankama omogućiti da što lakše zaštite i ostvare svoja prava. Člankom 8. propisano je načelo utvrđivanja materijalne istine, odnosno utvrđenje svih činjenica i okolnosti koje su bitne za zakonito i pravilno rješavanje upravne stvari. Javnopravno tijelo slobodnom ocjenom utvrđuje koje će činjenice i okolnosti uzeti za dokazane, na temelju savjesne i brižljive ocjene svakog dokaza posebno i svih dokaza zajedno te na temelju rezultata cjelokupnog postupka.

Zakon o upravnim sporovima (dalje: ZUS) dodatno ojačava poziciju stranaka u upravnom sporu. U upravnom sporu sud odlučuje na temelju usmene, neposredne i javne rasprave u kojoj svako stranci mora biti omogućeno, prije nego sud donese odluku, da se izjasni o zahtjevima i navodima drugih stranaka te o svim činjenicama i pravnim pitanjima koja su predmet upravnog spora[11]. Također, sud je obavezan voditi brigu da stranka u sporu ne trpi štetu, odnosno propusti koristiti svoja prava, radi neznanja i (pravne) neukosti.

Prema praksi Ustavnog suda načelo ravnopravnosti oružja promatra se kao "jednakost sredstava stranaka u postupku, to jest obvezu suda da svakoj strani u postupku dade mogućnost iznošenja svojih razloga u uvjetima koji je ne stavljaju u položaj očite neravnopravnosti u odnosu na protivnu stranu".[12]

Ova su prava detaljnije razrađena kroz odluku Ustavnog suda iz 2012. godine (U-III6002/2011). U citiranoj odluci Ustavni sud utvrđuje sastavnice prava na pravično suđenje kako su zajamčene člankom 6(1) Europske Konvencije za zaštitu ljudskih prava i člankom 29. stavkom 1. Ustava Republike Hrvatske. Sud smatra da je upravnom postupku svojstven rizik naklonosti prema tijelima javne vlasti (rizik pristranosti) te da taj rizik treba biti umanjen kroz pažljivo razmatranje svih pojedinosti slučaja te na način da se svim strankama pruži jednake mogućnosti da dokazuju činjenice koje smatraju bitnima za slučaj te ponude dokaze za te činjenice. Ovo je naročito važno u svjetlu činjenice da je upravni spor jedino pravno sredstvo na raspolaganju građanima protiv odluka javne vlasti u upravnom postupku. Bez obzira na ovu sudsku praksu, upravni sudovi u pravilu odbijaju sve prijedloge okolišnih nevladinih organizacija za utvrđenjem činjenica u upravnom sporu.

8) Kako se pojam „pravovremeno” primjenjuje u nacionalnom zakonodavstvu?

Hrvatski zakoni (Zakon o sudovima, Zakon o praničnom postupku) kao i Ustav RH spominju važnost donošenja sudskih odluka u razumnim rokovima, ali ne postoji jasna sudska praksa što se smatra razumnim. Međutim, bitno je napomenuti kako Ustavni sud nije voljan prepoznati povredu prava na suđenje u razumnom roku ako stranka nije iskoristila pravne instrumente koji su joj Zakonom o sudovima na raspolaganju za zaštitu ovog prava[13]. Ti su instrumenti zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku i zahtjev za isplatu primjerene naknade zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku (članak 64. stavak 1. točke 1. i 2. Zakona o sudovima).

9) Je li dostupna privremena zabrana? Ako jest, koji su postupovni zahtjevi za njezino donošenje? Postoje li posebna pravila koja se primjenjuju u pojedinom području, osim općih nacionalnih odredbi?

U ovim postupcima ne postoji privremena mjera u uobičajenom smislu, ali Ustavni sud može, do donošenja konačne odluke, privremeno izuzeti od primjene propis čiju ustavnost i/ili zakonitost ispituje.

10) Koja su pravila o troškovima osporavanja pristupa pravosuđu u tim područjima? Koje su moguće posljedice gubitka spora pred sudom? Koje su zaštitne mjere od previsokih troškova i sadržavaju li izričito zakonsko upućivanje na zahtjev da troškovi ne bi smjeli biti previsoki?

Pristup Ustavnom sudu je besplatan, nisu propisane sudske pristojbe. Međutim, primjenjuju se pravila o odvjetničkim nagradama ukoliko stranka angažira odvjetnika što može, ali i ne mora učiniti. U postupku pred Ustavnim sudom nema protustranaka i ne primjenjuje se načelo da troškove snosi stranka koja nije uspjela u sporu.

1.5. Provedbeni propisi i/ili opće primjenjivi pravno obvezujući normativni instrumenti koji se upotrebljavaju za provedbu zakonodavstva EU-a u području zaštite okoliša i povezanih regulatornih akata EU-a[14]

Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske primjer je plana koji se mora pripremiti na temelju okolišnih propisa Europske unije. Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2017. – 2022. godine usvojen je odlukom Vlade RH koja, poput uredbe Vlade RH, ima snagu podzakonskog akta. Vlada je plan usvojila na temelju članka 173. Zakona o održivom gospodarenju otpadom (NN 94/13).

Drugi je primjer Plan upravljanja vodnim područjima 2016. do 2021. Ovaj plan je također usvojen Odlukom Vlade RH koja, kao i vladine uredbe, ima snagu podzakonskog akta. Vlada je plan usvojila na temelju članka 36. Zakona o vodama (NN 153/09, 63/11, 130/11, 56/13 i 14/14).

Plan zaštite zraka, ozonskog sloja i ublažavanja klimatskih promjena u Republici Hrvatskoj također je usvojen odlukom Vlade RH, dakle odlukom podzakonske snage. Ovaj je plan usvojen na temelju Zakona o zaštiti zraka (NN 130/2011).

1) Koja su važeća nacionalna zakonska pravila o aktivnoj legitimaciji pojedinaca i NVO-a koji žele postići a) upravno preispitivanje i b) pravno osporavanje postupka za donošenje odluke, djelovanje ili nedjelovanje nacionalnog regulatornog akta ili njegova sadržaja pred nacionalnim sudom (posebno uvjeti koje treba ispuniti i eventualni rokovi koji se primjenjuju na osporavanje)? Koliko je učinkovita razina pristupa nacionalnim sudovima s obzirom na sudsku praksu Suda Europske unije i svaku povezanu nacionalnu sudsku praksu?

U Republici Hrvatskoj Ustavni sud odlučuje o suglasnosti zakona s Ustavom i međunarodnim ugovorima koji su na snazi te o suglasnosti drugih propisa s Ustavom i zakonom. Tri su načina na koji se pred Ustavnim sudom može pokrenuti postupak ocjene ustavnosti ili zakonitosti: na zahtjev ovlaštenih tijela javne vlasti, po odluci Ustavnog suda na temelju predstavke svake fizičke ili pravne osobe i samoinicijativno od strane Ustavnog suda. Tijela javne vlasti ovlaštena pokrenuti postupak ocjene ustavnosti i zakonitosti su jedna petina (1/5) zastupnica i zastupnika u Hrvatskom saboru, radno tijelo Hrvatskog sabora, Predsjednik RH, Vlada RH (u odnosu na podzakonske akte, ali ne i zakone), Vrhovni sud ili drugi sud (ako se pitanje zakonitosti ili ustavnosti pojavi u sudskom postupku), pravobraniteljica te predstavnička tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (o pitanjima ustavnosti zakona kojim se uređuje ustrojstvo, djelokrug ili financiranje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave). O zahtjevu Ustavni će sud odlučiti po hitnom postupku, a najkasnije u roku od 30 dana od dana zaprimanja zahtjeva.

Svatko, dakle svaka fizička i pravna osoba (slijedom toga i nevladine organizacije), mogu podnijeti prijedlog Ustavnom sudu za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti zakona s Ustavom i ocjenu suglasnosti drugih propisa s Ustavom i zakonom. Sud na sjednici odlučuje o prijedlogu, a ako odluči pokrenuti postupak učiniti će to u roku od najviše godinu dana od dana podnošenja prijedloga.

Zakon koji Ustavni sud proglaši neustavnim, biti će ukinut. Neustavnost ili nezakonitost drugog propisa dovodi do ukidanja ili poništenja (prestaje važiti od dana donošenja) tog propisa. Razlika između ukidanja i poništenja sastoji se u tome da ako je *drugi propis*[15] poništen on kao da nikada niti nije stvarao pravne učinke, a sve pravne posljedice koje su nastale kao posljedica njegove primjene u vremenu od njegova stupanja na snagu do objave njegova poništenja, također se poništavaju. Međutim, ako je *drugi propis* ukinut, odlučujući trenutak u odnosu na učinke koje taj *drugi propis* proizvodi je dan ukidajuće odluke Ustavnog suda. Svi pravni učinci koji su stupili na snagu prije tog dana ostaju na snazi, ali ukinuti *drugi propis* je od dana ukidajuće odluke bez pravnih učinaka. Pravni učinci ukidanja zakona i/ili drugog propisa omogućuju uspješnoj predlagateljici (na temelju čijeg je prijedloga došlo do ukidanja),

kojoj je takvim zakonom i/ili drugim propisom narušeno pravo da na temelju odluke o ukidanju od nadležnog tijela traži izmjenu odluke kojom joj je to pravo narušeno. Drugi to pravo imaju samo u slučaju poništenja drugog propisa (dakle, ne i zakona). Prijedlog (za obnovu postupka) mogu podnijeti u roku od šest mjeseci od odluke Ustavnog suda.

2) Koji je opseg upravnog preispitivanja (ako je primjenjivo) i sudskog preispitivanja (ako je primjenjivo)? Obuhvaća li i postupovnu i materijalnu zakonitost?

Ne postoji žalbeni upravni postupak u ovom slučaju.

Ne postoji mogućnost upravnog spora o valjanosti zakona ili drugog propisa. Raspoloživi pravni put je ocjena ustavnosti i/ili zakonitosti koja uključuje ocjenu i formalne i materijalne zakonitosti propisa.

3) Postoji li prije podnošenja tužbe sudu obveza da se prije pokretanja postupka sudskog preispitivanja iscrpe postupci upravnog preispitivanja?

Opći je uvjet pristupa Ustavnom sudu da prehodno budu iscrpljeni svi redovni pravni lijekovi. Međutim, s obzirom da je ocjena ustavnosti i/ili zakonitosti propisa pred Ustavnim sudom jedini pravni put preispitivanja valjanosti propisa ovaj uvjet nije primjenjiv na ovaj pravni institut, odnosno to nije uvjet za ocjenu ustavnosti i/ili zakonitosti propisa.

4) Je li za aktivnu legitimaciju pred nacionalnim sudovima potrebno sudjelovati u fazi javnog savjetovanja u okviru upravnog postupka – iznositi primjedbe, sudjelovati na raspravi itd.?

Ne. Postoji mogućnost komentiranja nacrtu prijedloga zakona (i/ili drugog propisa) kada je upućen u javnu raspravu, međutim ovo nije uvjet pojedincima ili nevladinim organizacijama da nakon usvajanja traže ocjenu zakonitosti i/ili ustavnosti.

5) Je li dostupna privremena zabrana? Ako jest, koji su postupovni zahtjevi za njezino donošenje? Postoje li posebna pravila koja se primjenjuju u pojedinom području, osim općih nacionalnih odredbi?

U ovim postupcima ne postoji privremena mjera u uobičajenom smislu, ali Ustavni sud može, do donošenja konačne odluke, privremeno izuzeti od primjene propis čiju ustavnost i/ili zakonitost ispituje.

6) Koja su pravila o troškovima osporavanja pristupa pravosuđu u tim područjima? Koje su moguće posljedice gubitka spora pred sudom? Koje su zaštitne mjere od previsokih troškova i sadržavaju li izričito zakonsko upućivanje na zahtjev da troškovi ne bi smjeli biti previsoki?

Pristup Ustavnom sudu je besplatan, nisu propisane sudske pristojbe. Međutim, primjenjuju se pravila o odvjetničkim nagradama ukoliko stranka angažira odvjetnika što može, ali i ne mora učiniti. U postupku pred Ustavnim sudom nema protustranaka i ne primjenjuje se načelo da troškove snosi stranka koja je neuspješna u sporu.

7) Je li moguće pravno osporavanje svakog povezanog regulatornog akta EU-a pred nacionalnim sudom u pogledu njegove valjanosti prema članku 267. UFEU-a i, ako je moguće, na koji način^[16]?

Nismo upoznati s postojanjem zasebnog mehanizma koji bi omogućio izravno osporavanje propisa usvojenog od tijela Europske unije pred nacionalnim sudovima.

[1] Ova kategorija predmeta odražava nedavnu sudsku praksu Suda Europske unije, primjerice: Protect C-664/15 (EU:C:2017:987) te predmet u vezi slovačkih smeđih medvjeda C-240/09 (EU:C:2011:125), vidjeti kako je opisano u [\[2\]](#) Obavijesti Komisije C/2017/2616 o pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša, SL C 275, 18.8.2017., str. 1.

[2] Čl. 6. Zakona o upravnim sporovima

[3] Dr.sc. Šarin D., page 736. and 737, Aspekti prava na pravično suđenje

[4] Direktiva SEA odnosi se na planove i programe. Obuhvaćeni su i člankom 7. te člankom 9. stavkom 3. Aarhuške konvencije.

[5] Vidjeti nalaze pod [\[2\]](#) ACCC/C/2010/54 za primjer plana koji nije podnesen u okviru SEA-e, ali podliježe zahtjevima sudjelovanja javnosti iz članka 7. Aarhuške konvencije.

[6] Obuhvaćeni su područjem primjene članka 7. i članka 9. stavka 3. Aarhuške konvencije. Vidjeti i mjerodavnu sudsku praksu Suda Europske unije, kao što je predmet C-237/97, Janecek i predmete kao što su Boxus i Solvay C-128/09, C-131/09 i C-182/10, kako je navedeno u Obavijesti Komisije C/2017/2616 o pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša.

[7] Studija o provedi članaka 9(3) i 9(4) Arhuške konvencije u 10 zemalja članica Europske unije i Hrvatskoj – 2. dio Izvještaj o Hrvatskoj

[8] Koristi se izraz "drugi propis" iz Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske kako bi ga se odijelilo od zakona (koji je također vrsta propisa) s obzirom na različite pravne učinke instituta ocjene ustavnosti i zakonitosti s obzirom na vrstu propisa u pitanju.

[9] Koristi se izraz "drugi propis" iz Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske kako bi ga se odijelilo od zakona (koji je također vrsta propisa) s obzirom na različite pravne učinke instituta ocjene ustavnosti i zakonitosti s obzirom na vrstu propisa u pitanju.

[10] U upravnom sporu *sui generis*, ocjeni zakonitosti općeg akta, provodi se kontrola objektivne zakonitosti općih akata koji nisu zakoni ili drugi propisi kako su oni određeni Ustavnim zakonom o Ustavnom sudu Republike Hrvatske.

[11] Čl. 6 Zakona o upravnim sporovima.

[12] Dr.sc. Šarin D., page 736. and 737, Aspekti prava na pravično suđenje.

[13] Rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-III-A-591/2017 od 7. svibnja 2019.

[14] Propisi koji potpadaju pod doseg članaka 8 i 9(3) Arhuške konvencije. Pimjer takvog propisa koji se tiče odluke nacionalnih tijela javne vlasti može se naći u slučaju C-281/16, Vereniging Hoekschewaards Landschap, ECLI:EU:C:2017:774.

[15] Koristi se izraz "drugi propis" iz Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske kako bi ga se odijelilo od zakona (koji je također vrsta propisa) s obzirom na različite pravne učinke instituta ocjene ustavnosti i zakonitosti s obzirom na vrstu propisa u pitanju.

[16] Primjer takve preliminarne reference vidi u predmetu C-281/16, Vereniging Hoekschewaards Landschap, ECLI: EU: C: 2017: 774.

Posljednji put ažurirano: 26/07/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Ovdje je važno naznačiti da je u Hrvatskoj moguće pokrenuti žalbeni upravni postupak i/ili upravni spor ako tijelo državne uprave nije odlučilo u stvari u kojoj je trebalo donijeti odluku, dakle u slučaju tzv. šutnje administracije. Ovdje je potrebno razlikovati dvije vrste rješavanja u upravnom postupku na temelju kojih se računaju i rokovi za korištenje pravnih instrumenata protiv šutnje administracije. Prvo je neposredno rješavanje upravne stvari na zahtjev stranke kada upravno tijelo ne provodi posebni dokazni postupak (ne sudjeluju stranke s protivnim interesima). Rok za rješavanje takvog zahtjeva je 30 dana. Drugo je provođenje ispitnog postupka u kojem upravno tijelo mora utvrditi odlučne činjenice prije donošenja odluke. Rok za rješavanje takvog zahtjeva je 60 dana. Drugostupanjske odluke povodom žalbe također se moraju riješiti u roku od 60 dana.

Primjerice, ako drugostupanjsko tijelo u roku od 60 dana nije donijelo odluku o žalbi protiv oduke provosupanjskog tijela, žalitelj može pokrenuti upravni spor kao da je žalba odbijena. Treba napomenuti da se upravni spor zbog šutnje administracije, što ne vrijedi i za žalbeni upravni postupak, može pokrenuti najranije nakon isteka 8 dana od roka za donošenje odluke po žalbi (dakle, 60 + 8 dana).

Što se tiče slučajeva kad se ne postupa u skladu s presudom:

Prema [Zakonu o sudovima](#)^[1] svatko u Republici Hrvatskoj dužan je poštovati pravomoćnu i ovršnu odnosno izvršnu sudsku presudu te joj se pokoriti. Iako je to opća dužnost ona je naročito obavezujuća za tuženike u upravnom sporu s obzirom da se radi o javnim tijelima koji čine dio sustava djelovanja pravne vlasti.^[2]

Jedno je od načela upravnog sudovanja obavezujuća priroda sudskih presuda.^[3]

Neizvršavanje pravomoćne sudske odluke predstavlja kazneno djelo protiv pravosuđa – Neizvršavanje sudske odluke.^[4] Kada izvršenje sudske odluke predstavlja obvezu tijela javne vlasti onda je njeno neizvršavanje povreda službene dužnosti^[5].

[Kaznenim zakonom](#) je popisano da će službena ili odgovorna osoba koja ne izvrši pravomoćnu sudsku odluku koju je morala izvršiti, osim ako njenim izvršenjem čini teže kazneno djelo, biti kažnjena kaznom zatvora do 2 godine.

Neizvršavanje pravomoćne sudske odluke u upravnom sporu predstavlja ozbiljnu povredu službene dužnosti jer se smatra neizvršavanjem, nesavjesnim, nepravodobnim ili nemarnim izvršavanjem službenih obaveza prema odredbama Zakona o državnim službenicima, kao i prema odredbama Zakona o službenicima i namještenicima u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 86/08, 61/11, 04/18, 112/9). Službenički sud odlučuje o ovim povredama službene dužnosti. Službenički sud i Viši službenički sud osniva Vlada za jedno ili više javnih tijela.

Postoje okolišni slučajevi koji dokazuju da je rok za donošenje pravomoćne presude i njenu provedbu iznimno bitan. Iako je hitno postupanje propisano Zakonom o zaštiti okoliša stvarnost je drugačija. Primjerice, presudom iz 2009. godine sud je naložio da se javna rasprava o izgadnji asfaltne baze mora ponoviti jer nije bila omogućena u upravnom postupku. Presuda je donesena na temelju tužbe građana iz 2003. godine, a projekt asfaltiranja je u međuvremenu proveden. Spor je trajao 6 godina. Nakon sudske presude javna rasprava je organizirana, sve primjedbe građana su odbijene, a asfaltna baza za potrebe kamenloma koja je izgrađena 6 godina prije toga još uvijek se nalazi u neposrednoj blizini kuća građana. Na ovom je primjeru vidljivo da, iako je sudska presuda provedena, provedba sudske presude nije imala nikakvog smisla jer je predstavljala samo ispravljanje postupovne pogreške bez ikakvog utjecaja na sadržaj procjene utjecaja zahvata na okoliš.

[1] Zakon o sudovima, Article 6, Par 3

[2] Dr.sc. Rajko Alen, Razlozi neizvršenja odluka upravnog suca i sredstva pravne zaštite, str. 247

[3] Zakon o upravnim sporovima, čl. 10

[4] Kazneni zakon, čl.311

[5] Zakon o državnim službenicima, Art 38 OG 92/05, 140/05, 142/06, 77/07, 107/07, 27/08, 34/11, 49/11, 150/11, 34/12, 38/13, 37/13

Posljednji put ažurirano: 26/07/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša - Italija

Više informacija o pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša za pojedine države dostupno je na sljedećim poveznicama:

1. Pristup pravosuđu na razini države članice

2. Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

3. Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Posljednji put ažurirano: 11/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu na razini države članice

Posljednji put ažurirano: 11/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

Posljednji put ažurirano: 11/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite. Sljedeći jezici već su prevedeni.

Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Posljednji put ažurirano: 11/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša - Cipar

Više informacija o pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša za pojedine države dostupno je na sljedećim poveznicama:

[1. Pristup pravosuđu na razini države članice](#)

[2. Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš](#)

[3. Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša](#)

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite. Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu na razini države članice

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite. Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite. Sljedeći jezici već su prevedeni.

Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša - Latvija

Više informacija o pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša za pojedine države dostupno je na sljedećim poveznicama:

[1. Pristup pravosuđu na razini države članice](#)

[2. Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš](#)

[3. Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša](#)

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite. Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu na razini države članice

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša - Litva

Više informacija o pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša za pojedine države dostupno je na sljedećim poveznicama:

[1. Pristup pravosuđu na razini države članice](#)

[2. Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš](#)

[3. Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša](#)

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu na razini države članice

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša - Luksemburg

Više informacija o pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša za pojedine države dostupno je na sljedećim poveznicama:

[1. Pristup pravosuđu na razini države članice](#)

[2. Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš](#)

[3. Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša](#)

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite. Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu na razini države članice

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite. Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite. Sljedeći jezici već su prevedeni.

Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša - Mađarska

Više informacija o pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša za pojedine države dostupno je na sljedećim poveznicama:

[1. Pristup pravosuđu na razini države članice](#)

[2. Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš](#)

[3. Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša](#)

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite. Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu na razini države članice

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite. Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite. Sljedeći jezici već su prevedeni.

Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša - Malta

Više informacija o pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša za pojedine države dostupno je na sljedećim poveznicama:

 1. Pristup pravosuđu na razini države članice

 2. Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

 3. Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu na razini države članice

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša - Nizozemska

Više informacija o pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša za pojedine države dostupno je na sljedećim poveznicama:

 1. Pristup pravosuđu na razini države članice

 2. Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

 3. Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Pristup pravosuđu na razini države članice

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša - Austrija

Više informacija o pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša za pojedine države dostupno je na sljedećim poveznicama:

[1. Pristup pravosuđu na razini države članice](#)

[2. Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš](#)

[3. Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša](#)

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu na razini države članice

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Posljednji put ažurirano: 12/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša - Poljska

Više informacija o pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša za pojedine države dostupno je na sljedećim poveznicama:

[1. Pristup pravosuđu na razini države članice](#)

[2. Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš](#)

[3. Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša](#)

Posljednji put ažurirano: 13/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu na razini države članice

Posljednji put ažurirano: 13/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

Posljednji put ažurirano: 13/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Posljednji put ažurirano: 13/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša - Portugal

Više informacija o pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša za pojedine države dostupno je na sljedećim poveznicama:

[1. Pristup pravosuđu na razini države članice](#)

[2. Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš](#)

[3. Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša](#)

Posljednji put ažurirano: 13/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu na razini države članice

Posljednji put ažurirano: 13/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

Posljednji put ažurirano: 13/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Posljednji put ažurirano: 13/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša - Rumunjska

Više informacija o pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša za pojedine države dostupno je na sljedećim poveznicama:

[1. Pristup pravosuđu na razini države članice](#)

[2. Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš](#)

[3. Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša](#)

Posljednji put ažurirano: 13/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Pristup pravosuđu na razini države članice

Posljednji put ažurirano: 13/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

Posljednji put ažurirano: 13/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Posljednji put ažurirano: 13/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša - Slovenija

Više informacija o pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša za pojedine države dostupno je na sljedećim poveznicama:

[1. Pristup pravosuđu na razini države članice](#)

[2. Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš](#)

[3. Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša](#)

Posljednji put ažurirano: 13/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu na razini države članice

Posljednji put ažurirano: 13/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

Posljednji put ažurirano: 13/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Posljednji put ažurirano: 13/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša - Slovačka

Više informacija o pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša za pojedine države dostupno je na sljedećim poveznicama:

 1. Pristup pravosuđu na razini države članice

 2. Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

 3. Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Posljednji put ažurirano: 13/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Pristup pravosuđu na razini države članice

Posljednji put ažurirano: 13/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

Posljednji put ažurirano: 13/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Posljednji put ažurirano: 13/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša - Finska

Više informacija o pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša za pojedine države dostupno je na sljedećim poveznicama:

 1. Pristup pravosuđu na razini države članice

 2. Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

 3. Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Posljednji put ažurirano: 13/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu na razini države članice

Posljednji put ažurirano: 13/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

Posljednji put ažurirano: 13/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Posljednji put ažurirano: 13/10/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša - Švedska

Više informacija o pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša za pojedine države dostupno je na sljedećim poveznicama:

 1. Pristup pravosuđu na razini države članice

 2. Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

 3. Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Posljednji put ažurirano: 22/09/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu na razini države članice

Posljednji put ažurirano: 22/09/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Pristup pravosuđu koji nije obuhvaćen područjem primjene Direktive o procjeni utjecaja na okoliš, Direktive o industrijskim emisijama, Direktive o pristupu informacijama i Direktive o odgovornosti za okoliš

Posljednji put ažurirano: 22/09/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Izvorna jezična inačica ove stranice [en](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.

Sljedeći jezici već su prevedeni.

Druga odgovarajuća pravila o žalbama, pravnim lijekovima i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša

Posljednji put ažurirano: 22/09/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.